

Årsberetning 2011

VIKINGESKIBS
MUSEET

Indhold

Indledning	3
Oplysninger om institutionen	5
Undersøgelser, forskning og udstilling	7
Undersøgelser	7
Marinarkæologi	7
Marint beredskab	8
Afsluttede anlægssager	8
Igangværende anlægssager	9
Besigtigelser	10
Nationalt og internationalt samarbejde	10
Forskning	11
Forskningsprojekter	12
Kommende forskningsprojekter	12
Ph.d.-forskning på Vikingskibsmuseet	12
Samarbejde med universiteter og andre uddannelsesinstitutioner	13
Arkiv og bibliotek	14
Det marine arkiv	14
Bibliotek	14
Forlagspublikationer under forberedelse	14
Udstilling	15
Udstillinger uden for Vikingskibsmuseet	17
Fotoværksted og billedarkiv	17
Maritime håndværk, rekonstruktion og publikumsformidling	18
Maritime håndværk	18
Bådeværft	18
Salg af både og diverse ydelser	18
Bådsamling	19
Nationalmuseets fartøjssamling	19
Rekonstruktion	20
Eksperimenterarkæologi	21
Uddannelse	21
Museumshavnen	21
Publikumsformidling	22
Andet kulturformidlende arbejde	23
Skoletjenesten	26

Medarbejdernes bidrag til forskning og formidling	29
Medarbejdernes publikationer	29
Konferencer	30
Forsknings- og undervisningsforedrag	33
Formidlingsforedrag	36
Markedsføring	38
Økonomi, administration og bygningsdrift	39
Økonomi	39
Resultatopgørelse	39
Tilskud og indtægter	40
Besøgende	41
Sejlads	43
Butik	45
Personale	46
Miljøforhold	47
Tilbagebetaling til samfundet	48
Samlet konklusion om museets betydning for samfundet	52
Administration	53
Bestyrelse	53
Chefgruppe	53
Samarbejdsudvalg	53
Sikkerhedsudvalg	54
Personalehåndbog	54
Personale	54
Ekstern repræsentation	56
Efteruddannelse	58
Bygningsdrift	59
Vikingskibshallen	59
Restaurering, modernisering og udbygning af Vikingskibshallen	59
Museumshavnen	60
Museumsøen	60
Snekken	60
Vikingskibsmuseets Bådelaug	61
Vikingskibsmuseets Venner	63

INDLEDNING

Vikingskibsmuseet fik en hård begyndelse på det nye år, men 2011 udviklede sig godt, og ved årets afslutning var optimismen vendt tilbage.

Ny organisation

Som et resultat af nedskæringer på de offentlige tilskud, måtte museet indlede året med omfattende besparelser. Stillinger blev nedlagt og omlagt; antallet af afdelinger blev reduceret fra fire til tre, og de enkelte arbejdsområder blev samlet i operationelle teams under ledelse af teamledere og koordinatorer. Den nye organisation blev implementeret fra 1. april, og resten af året blev der arbejdet med opbygning af nye samarbejdsstrukturer samt tilretning af arbejdsplaner, budgetter og systemer for afrapportering. Ved udgangen af året fik den nye organisation en positiv evaluering. De forskellige ledelsesniveauer er blevet tydeligere i hverdagen, og afstanden mellem strategisk, taktisk og operationel ledelse er gennem opbygningen af nye mødestrukturer blevet kortere. Det har givet hurtigere beslutningsprocesser, kortere reaktionstid og dermed større dynamik i det daglige arbejde.

Nye strategier

Besparelserne på budgettet fik umiddelbare konsekvenser for museets attraktionsværdi. Åbningstiden blev begrænset, planerne for udvikling af vintermuseet blev opgivet, og arbejdskraften blev i første halvår bundet i omstruktureringsprocesser. Museet så ind i en nedadgående spiral med faldende tilskud, faldende aktivitetsniveau og faldende besøgs- og salgstal. Der måtte gøres noget – også for bare at fastholde det eksisterende aktivitetsniveau. Museet tog derfor fat i arbejdet med udvikling af strategier for øget salg og egenindtjening. En række nye idéer blev afprøvet konkret – bl.a. ”ny nordisk vikingemad”, samarbejde med et professionelt teambuilding firma samt udlejning af lokaler og faciliteter til virksomheder. Resultaterne har været lovende, og for at understøtte den videre udvikling, er der foretaget en omprioritering af projektmidler, som har givet luft til investeringer i faciliteter, der kan understøtte den videre udvikling af nye salgsområder.

Nyt museum

Forberedelsen af et projekt for restaurering, modernisering og udbygning af Vikingskibshallen har været i gang hele året. Før sommerferien kunne Teknologisk Instituts rapporter om bygnings tilstand og mulige restaureringsmetoder indsendes til Realdania sammen med en rapport om adgangsforholdene til museet. Begge rapporter var finansieret af fonden, og de var udgangspunkt for den fortsatte dialog om problemer og muligheder. Ved årets afslutning var der endnu ikke truffet beslutning om projektets videre forløb. Arbejdet fortsætter i 2012.

Aktiviteter

Marinarkæologerne kunne afslutte en række store undersøgelser, og indtægterne kunne regnskabsføres, hvilket fremgår af regnskabet som en ekstraordinær stor indtægt. Forskningsteamet har udbygget samarbejdet med universiteterne; der er indgået formelle samarbejdsaftaler med flere universiteter, og i løbet af året var fem ph.d. stipendiater tilknyttet museet. Der var ikke kræfter til at opbygge en større særudstilling, men en del af de eksisterende udstillinger blev fornyet i årets løb. I efteråret påbegyndtes forberedelserne af en udstilling, der skal markere 50 års jubilæet for udgravningen af Skuldelevskibene i 2012. Efter at have ligget på land i 2010, kom *Havhingsten* på vandet igen. Skibet blev fortøjet i inderhavnen, og museets gæster fik mulighed for at gå om bord. Arbejdet med at planlægge en jubilæumssejlsrundt i Danmark i 2012 blev indledt. På værftspladsen voksede en ny rekonstruktion af Skuldelev 6 på beddingen, og på tunet blev håndværksdemonstrationer og publikumsaktiviteter tilrettet for at skabe en stærkere sammenhæng med museets håndværksmæssige kerneområder som bådebygning, rebslagning og smedning.

Besøgende

I alt 115.129 gæster har besøgt museet i 2011; heraf 70.623 voksne og 44.506 børn og unge under 18 år. 69,5 % af museets gæster kom fra udlandet. Sammenlignet med året før er antallet af betalende gæster steget med 3,3 %. Stigningen udgøres primært af voksne i grupper. Antallet af gratister, herunder skolebørn, er faldet.

Besøgstallet er blandt de laveste i museets historie, og det levede ikke op til forventningen om 118.000 gæster. Det afspejler den aktivitetsnedgang, der fulgte i kølvandet på de økonomiske besparelser.

Personale

I alt 128 personer, svarende til 54 årsværk, har i kortere og længere perioder været ansat ved museet. 14 personer har herudover været tilknyttet i beskæftigelsesprojekter i kortere og længere perioder.

Institutionen

Den selvejende institution Vikingskibsmuseet
i Roskilde
Vindeboder 12
4000 Roskilde
Telefon: 46 30 02 00
Telefax: 46 30 02 01
Hjemmeside: www.vikingskibsmuseet.dk
E-mail: museum@vikingskibsmuseet.dk
CVR-nr.: 27 85 35 28

Stiftet: 6. juni 1963
Hjemsted: Roskilde
Regnskabsår: 1. januar - 31. december

Revision

RIR REVISION
Statsautoriserede revisorer I/S
Himmelev Bygade 70
4000 Roskilde
Bankforbindelse Nordea Bank A/S

Status

Vikingskibsmuseet er Danmarks museum for studiet af nordisk skibs- og bådbygningskultur, specielt i forhistorisk tid og middelalder. Som statsanerkendt specialmuseum skal Vikingskibsmuseet leve op til internationale konventioner for museer og til kravene i den danske museumslov.

Formål

Vikingskibsmuseet skal virke inden for sit felt gennem indsamling, registrering, forskning, bevaring og formidling af relevant arkæologisk, historisk, etnologisk og andet materiale. Museets samlinger skal være tilgængelige for offentligheden og til rådighed for forskningen. Museet skal især formidle resultaterne af forskning baseret på museets samlinger og undersøgelser.

Bestyrelse

Borgmester Joy Mogensen, formand
Leo Bjørnskov, næstformand
Direktør Gurli Martinussen
Direktør Lars Fredsted

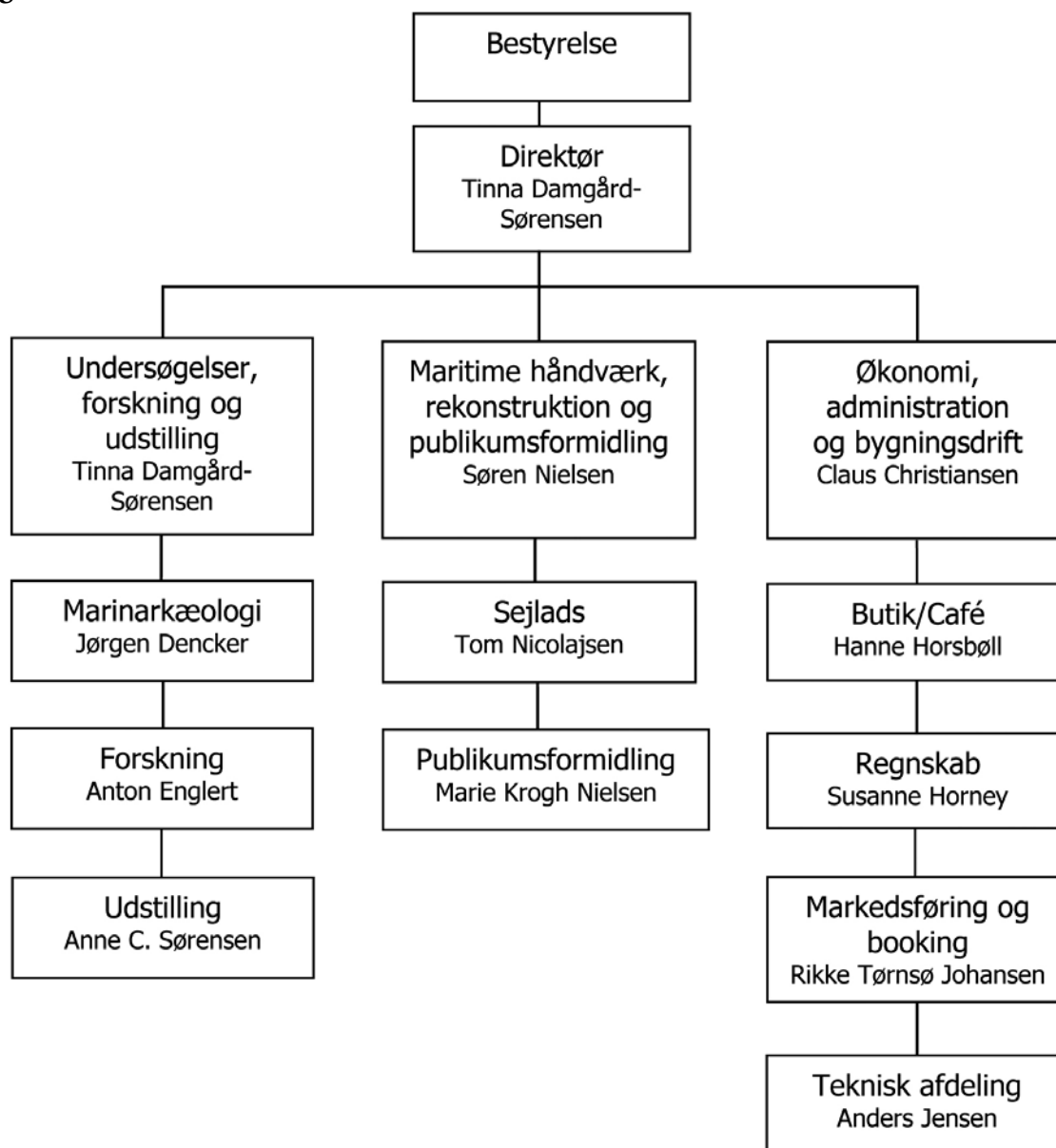
Daglig ledelse

Direktør Tinna Damgård-Sørensen
Chef for Maritime håndværk, rekonstruktion og publikumsformidling
Søren Nielsen
Chef for Økonomi, administration og bygningsdrift
Claus Christiansen

Samlinger

Den arkæologiske samling udgøres af 5 vikingskibe, der er uddeponeret af Nationalmuseet. Vikingskibsmuseets egne samlinger omfatter etnografiske både og redskaber, traditionelle nordiske både samt rekonstruktioner af arkæologiske skibsfund, bl.a. af de 5 vikingskibe.

Organisation

Organisation

Vikingskibsmuseet gennemførte i 2011 en omorganisering, som følge af de bebudede besparelser på 2011-budgettet.

UNDERSØGELSER, FORSKNING OG UdstILLING

I 2011 blev det museumsfaglige arbejde, der er baseret på akademiske kompetencer, samlet i en afdeling for Undersøgelser, forskning og udstilling med museumsdirektør Tinna Damgård-Sørensen som afdelingschef. Afdelingen består af tre teams.

- Teamet Marinarkæologiske Undersøgelser varetager via kontrakt med Nationalmuseet det marinarkæologiske ansvar Øst for Storebælt. Arbejdet omfatter sagsbehandling, besigtigelser og undersøgelser, samt drift af det nationale Marine Arkiv.
- Forskningsteamet arbejder med museets forskningsprojekter og samarbejder internationalt med universiteter igennem undervisning af studerende og vejledning af ph.d.-stipendiater. Forskningsteamet står desuden for museets forlag og bibliotek.
- Udstillingsteamet tilrettelægger museets udstillinger, og samarbejder med andre museer om ud- og indlån. Til udstillingsteamet hører museets grafiker, fotograf og billedarkiv.

Marinarkæologi

Vikingskibsmuseet har siden 2004 varetaget det nationale marinarkæologiske beredskab på vegne af Nationalmuseet. Beredskabet omfatter dykkerbesigtigelser og undersøgelser af fund, gjort af sportsdykkere, fiskere og andre. Herudover omfatter arbejdet marinarkæologiske undersøgelser i forbindelse med anlægsarbejde ved etablering af vindmølleparker, bro- og havneanlæg, elkabler, gasledninger m.v. Undersøgelserne skal klarlægge, hvorvidt der i anlægsområdet forekommer vrage, stenalderboplader eller andre fortidsminder, der kan være i fare for at blive ødelagt af arbejdet. Vikingskibsmuseet gennemfører desuden forskningsundersøgelser og projekter i samarbejde med forskere fra andre institutioner i Danmark og udlandet.

En ny kontrakt vedrørende varetagelsen af det marinarkæologiske beredskab, blev indgået 1. januar 2011. Vikingskibsmuseet varetager fortsat det marine beredskab i farvandene omkring Sjælland, Øerne og Bornholm. Et fagligt samarbejdsforum koordinerer den arkæologiske opgave.

Marin sagsbehandling

Pr. 1. oktober 2009 overtog de marinarkæologisk arbejdende museer den marine sagsbehandling fra KUAS. Vikingskibsmuseet har løst opgaven indenfor rammerne af det marinarkæologiske beredskab.

Høringsager 2011

I 2011 er 99 sager (inkl. bygherres egne henvendelser) besvaret. I 13 sager har Vikingeskibsmuseet indstillet til Kulturstyrelsen, at der stilles vilkår om forundersøgelse, friholdelse, tilsyn eller andet tiltag. Kulturstyrelsen har stillet vilkår i de 12 (inkl. 1 stillet i 2010 ved en tidligere behandling af samme sag).

Marint beredskab

Tudse Hage

Udgravningen af tidligere ikke færdiggjorte felter fortsatte, og et nyt felt blev åbnet. Fund og fundforhold fortsætter med at overraske positivt og bekræfter endnu engang, at lokaliteten er i særklasse både nationalt og internationalt. Fundområdet ud fra den tidligere kystlinje på lavere vanddybde synes at være bredere end hidtil antaget. Kortlægningen af den tidligere kystlinje blev fortsat. På den laveste del af fundområdet blev der konstateret yderligere kraftig, naturlig erosion, og de sidste rester af kulturlaget er her ved at forsvinde helt. Sikringen af fiskerusen var forsvundet, og rusen yderligere nedbrudt. Ny sikring blev etableret. Fund af velbevaret tynd snor samt grønne blade viser, at bevaringsforholdene er optimale til trods for dateringen til omkring 5.000 f.Kr.

Afsluttede anlægssager

Kontek II, Storstrømmen, elkabel

Rapporten for såvel forundersøgelse som undersøgelse i forbindelse med etablering af et nyt Kontek-kabel i Storstrømmen umiddelbart vest Storstrømsbroen er afsluttet.

Højbro, København, rørledning

I forbindelse med en kølevandsledning på tværs af kanalen ved Højbro har Vikingeskibsmuseet gennemført overvågning af gravearbejdet. Der blev fundet en hel del keramik fra 1700-tallet, et lommeur, en guldsmedeambolt, betalingskort, cykler m.v. Undersøgelsen gav et indblik i, hvor meget affald, der ligger i kanalerne ved de københavnske broer. Materialet er efter aftale med Nationalmuseet overdraget til Københavns Museum.

Sjælland-Agersø og Agersø-Omø, elkabler

I forbindelse med SEAS/NVE's udskiftning af elkabler mellem Sjælland og Agersø og Agersø og Omø blev der i august gennemført marinarkæologiske forundersøgelser. Der blev lokaliseret tre udvaskede stenalderboplader (én på Sjællandsiden, og én på henholdsvis øst- og vestsiden af Agersø). Forundersøgelsen gav ikke anledning til yderligere undersøgelser.

Femern, rekognoscering på lavt vand, produktionsanlæg

I september gennemførtes en forundersøgelse i det lavvandede område øst for Rødby, hvor produktionsanlægget for tunnelelementer skal ligge. Der blev ikke lokaliseret kulturhistoriske objekter eller anlæg, men der blev udtaget naturvidenskabelige prøver af træstammer og gytjeforekomster til bestemmelse af havspejlsstigningen i området. På dybere vand blev der i anlægstracéet lokaliseret træstammer og gytje, hvorfra der blev udtaget naturvidenskabelige prøver. Desuden blev der lokaliseret et anker, der er dateret til midten eller sidste halvdel af 1800-tallet. Museet afventer Kulturstyrelsens beslutning om, hvad der skal ske med ankeret, der er beskyttet af Museumsloven.

Kalundborg Fjord, Asnasværket, spildevandsledning

Ad to omgange blev der i løbet af sommeren gennemført henholdsvis marinarkæologisk sondering og overvågning af etablering af en rørledning i Kalundborg Fjord. Der var ikke anledning til yderligere undersøgelser.

Vedbæk Lystbådehavn

I forbindelse med udvidelse af Vedbæk Lystbådehavn har Vikingskibsmuseet i samarbejde med Vedbæk Lystbådehavn gennemført en marinarkæologisk sondering, der godtgjorde, at der ikke kan forventes forekomst af kulturhistoriske interesser i anlægsområde. På baggrund af dette ophævede Kulturstyrelsen ophævet det tidligere stillede vilkår om en marinarkæologisk forundersøgelse.

Vordingborg Nordhavn

Der er gennemført en marinarkæologisk forundersøgelse i forbindelse med planer om oprensning i Vordingborg Nordhavn, tæt på den fredede pælespærring.

Der blev hjemtaget prøver af en kraftig, tilspidset pæl samt tynde lodretstående pæle, som efterfølgende er dateret til henholdsvis Tidlig Middelalder og Yngre Stenalder (2000 f.Kr.). De kraftige pæle tilhører således det kendte forsvarsanlæg, medens sidstnævnte kan stamme fra et fiskeanlæg Yngre Stenalder.

Det er op til Kulturstyrelsen at vurdere, om der skal ske yderligere.

Igangværende anlægssager

Ståldyb, elkabel, Smålandsfarvandet, SEAS/NVE

Af rapportering af undersøgelsen af Danmarks hidtil dybeste den submarine stenalderboplads, der blev fundet i forbindelse med et elkabel fra Lolland til Sjælland. Der blev fundet et stort antal yderst velbevarede mikroflækker og håndtagsblokke, som sammen med pilespidserne daterer fundet til 7.000-6.000 f.Kr., der kulturhistorisk svarer til Maglemosekultur og overgangen Maglemose-/Kongemosekultur.

Femernforbindelsen, bro/tunnel, Femern Bælt

I forbindelse med etablering af en fast forbindelse over Femernbælt er Vikingskibsmuseet sammen med tyske kollegaer fra Archäologisches Landesamt Schleswig-Holstein ansvarlig for de marinarkæologiske forundersøgelser.

Projektbeskrivelse og budgetoverslag er udarbejdet og godkendt for en marinarkæologisk undersøgelse af to 1600-talsvrag, der risikerer at blive direkte eller indirekte berørt af byggeriet. I slutningen af april 2012 påbegyndes en otte uger lang dykkerundersøgelse af de to vrag. Fem uger på det vrag, der ligger i dansk farvand og tre uger på det vrag, der ligger i tysk farvand.

Dykkerundersøgelsen er, på grund af vanddybde, strøm, dårlig sigtbarhed, sejlsads mv. pålagt så store sikkerhedskrav, at Femern A/S har betalt for fem ugers efteruddannelse af flere af de dykkere, der skal deltage i undersøgelsen. Uddannelsen blev gennemført i oktober-november 2011 i Sverige.

Nord Stream, gasledning, Bornholm

I 2011 afsluttedes arbejdet med den første gasledning, der blev etableret øst og syd for Bornholm. I juli 2011 gennemførte Vikingskibsmuseet supplerende survey af vrage, der lå tæt på Nord Streams gasledning nr. to, der løber parallelt med den første. Vrage, der kunne risikere at blive berørt af ankerhåndtering i forbindelse med nedlægningen af gasledningen.

I 2013 og 2015 bliver rørledningen videoinspiceret og videoerne gennemset af Vikingskibsmuseet for vurdering af, om de vrage, der ligger tættest på, er blevet påvirket.

Bogø Lystbådehavn

I forbindelse med udbygning af Bogø Lystbådehavn har museet foretaget en marinarkæologisk sondering, der godtgjorde, at sandsynligheden for forekomst af kulturhistoriske interesser kunne forekomme i to mindre områder. Der er blevet stillet vilkår om prøvegravning før eller overvågning af uddybningen.

Cirkelbroen, Cristianhavns Kanal

I forbindelse med Nordea-fondens plan om etablering af en stibro "Cirkelbroen" ved den sydvestlige udmundning af Christianshavns Kanal til Strømmen, Københavns Havn har Kulturstyrelsen stillet vilkår om marinarkæologisk forundersøgelse. Projektbeskrivelse og budgetoverslag er godkendt og undersøgelsen gennemføres i januar/februar 2012.

Besigtigelser

Besigtigelser omfatter vrage, bopladser, spærringer o.l., der er anmeldt af sportsdykkere, fiskere mv. eller selvvalgte lokaliteter, hvor der ud fra luftfoto eller "rygter" er mistanke om, at der kan forekomme et fortidsminde.

Der er indkommet flere anmeldelser af trægenstande, som er blevet fundet på stranden eller opfisket af fiskere. Desuden er der indkommet anmeldelse på fund af flere vrage og jernkanon.

Der er foretaget besigtigelse af vrage ved Liseleje – et vrage der tidligere har været anmeldt flere gange med forskellige positioner. Nu er en nøjagtig position taget. Et vrage og en jernkanon ved Aflandshage afventer besigtigelse.

Nationalt og internationalt samarbejde

Fagligt Forum

I forbindelse med kontrakten mellem Nationalmuseet og Vikingskibsmuseet er der nedsat et samarbejdsforum "Fagligt Forum" med deltagere fra Nationalmuseet og Vikingskibsmuseet, med to årlige møder eller efter behov. Foruden bred orientering om og diskussion af det marinarkæologiske arbejde, arkiv- og biblioteksarbejdet, tages der stilling til aflevering af fund til accessionering og konservering hos Nationalmuseet.

MariNet

MariNet er et forum med deltagere fra de danske museer, der arbejder aktivt med marinarkæologi. Der afholdes møder to gange om året.

Working Group on Underwater Cultural Heritage in the Baltic Sea States

Vikingskibsmuseet sidder på vegne af det Kulturstyrelsen i en arbejdsgruppe, nedsat af kulturministrene i landene omkring Østersøen, for at arbejde med spørgsmål vedrørende kulturarven på havbunden. Rejseomkostninger til de to årlige møder dækkes af Kulturstyrelsen.

EAC – European Archaeological Council

Formålet med EAC er at støtte håndteringen af den arkæologiske kulturarv i Europa og fungerer som et forum, hvor man kan udveksle ideer, information, rådgive eller blive rådgivet. Der afholdes ét årligt møde samt ad hoc møder ved større marinarkæologiske konferencer, hvor mange medlemmerne deltagere.

SPLASHCOS

SPLASHCOS er et europæisk netværk under EU's "COST scheme". Formålet med SPLASHCOS er at fremme forskning, undersøgelser, tolkning og håndtering af de druknede landskaber og den forhistoriske arkæologi på Det Europæiske Kontinent. 19 lande er involverede, og der afholdes møder to gange årligt.

Vikingskibsmuseets akademiske forskning gennemføres af Afdelingen for Undersøgelser, Forskning og Udstilling, mens den håndværksbaserede forskning gennemføres af Afdelingen for Maritime Håndværk, Rekonstruktion og Publikumsformidling. Museets forskning koordineres i et fælles forskningsudvalg under formandskab af forskningskoordinator, ph.d. Anton Englert, i samråd med direktør Tinna Damgård-Sørensen.

Det nydannede forskningsteam under afdelingen for "Undersøgelser, forskning og udstilling" arbejder med museets forskningsprojekter og samarbejder internationalt med universiteter igennem undervisning af studerende og vejledning af ph.d.-stipendiater. Forskningsteamet driver også museets forlag og bibliotek. Forskningsteamet bestod i 2011 af museumsinspektør, ph.d. Anton Englert, museets restaureringsarkitekt Morten Gøthche, museumsinspektør, ph.d. Athena Trakadas samt biblioteksassistenterne og kandidatstuderende på Københavns Universitet, Kamilla Prins og Ole Hansen. Desuden er teamleder, ph.d. Anne C. Sørensen tilknyttet i sin egenskab som forsker.

Forskningsprojekter

- *Wreck Protect, EU's 7th Framework Programme*, ved Jørgen Dencker. Projektet blev afsluttet 1. maj 2011. Den 11.-14. april blev der afholdt en 4-dages konference og workshop på Vikingskibsmuseet, og projektet blev afsluttet med en publikation, der blev tilrettelagt af Athena Trakadas
- Rekonstruktion af Osebergskibet for SNOS i Tønsberg, ved Vibeke Bischoff
- Rekonstruktionen af Ladbyskibet i samarbejde med Vikingemuseet Ladby, ved Vibeke Bischoff og Søren Nielsen
- Rekonstruktion af langskibet Roskilde 6 for Nationalmuseet, ved Morten Gøthche og Tom Nicolajsen
- Rekonstruktion af Pedersbækvraget for Hanherred Havbåde, ved Morten Gøthche
- Samarbejde omkring fuldskalarekonstruktionen af det store egetræsskib fra Nydam med Nydamselskabet ved Als Sund, ved Morten Gøthche
- Ny rekonstruktion af Skuldelev 6, inklusive rig og uldsejl. Bygges på museets bådeværft v. Søren Nielsen, Erik Andersen, Ture Malte Møller og Anna Nørgaard
- Forsøg med hvalros og hamperigs i samarbejde med Draken Harald Hårfagre og Fartøysvern-
sentret i Hardanger, ved Carsten Hvid
- Skuldelev Ships II, publikation om rekonstruktionen af Skuldelevskibene, redaktion Anne C. Sørensen; udgives i museets internationale skriftserie *Ships and Boats of the North*
- Large Cargo Ships in Danish Waters 1000-1250, publikation af Anton Englert; udgives i museets international skriftserie *Ships and Boats of the North*
- Rekonstruktion af Nydamskibets skrogform v. Morten Gøthche; publiceres i samarbejde med Museum für Antike Schifffahrt i Mainz (under Römisch-Germanisches Zentralmuseum) i en kommende Nydambogserie, der udgives på Gottorp Slot i Slesvig

Kommende forskningsprojekter

- *“Development of Tools and Techniques to Survey, Assess, Stabilise, Monitor and Preserve Underwater Archaeological Sites”* En ansøgning om et 3-årigt forskningsprojekt med en budgetramme på 3 mill. Euro er den 21. oktober indsendt til EU's 7. Nationalmuseet er koordinator.

Ph.d.-forskning på Vikingskibsmuseet

I 2011 foregik nedenstående fem ph.d.-projekter i samarbejde med Vikingskibsmuseet. Stipendia-
terne refererer til museets forskningskoordinator og samarbejder med museets faglige afdelinger:

- *Kulturarvsformidling og identitetsdannelse*, Jonas Abkjær Andersen, cand. mag., Institut for Miljø, Samfund og Rumlig Forandring, Roskilde Universitet. Projektet samfinansieres 50/50 mellem RUC og Vikingskibsmuseet. Museumsdirektør Tinna Damgård-Sørensen er bivejleder. Jonas har i 2011 gennemført omfattende studier i museets formidlingsområder og analyser af formidlingsarbejdet, og har på den baggrund bidraget aktivt til museets interne evaluering. Herudover har Jonas været involveret i kvalitetssikring og strategisk udvikling på formidlingsområdet.

- *Militær søtransport i den sene del af vikingetiden – ressourcer, organisation og indsats*, Morten Ravn, cand. mag., Saxo-instituttet, Københavns Universitet.
- *Maritime Logistics in the Age of the Northern Crusades*, Daniel Zwick, M.A., Graduate School Human Development in Landscapes, Christian-Albrechts-Universität zu Kiel.
- *Rocking the Viking Boat: Rowing Gestures, Tensing Rhythms and Wearing Postures*, César Giraldo Herrera, M.A., Department of Anthropology, School of Social Science, University of Aberdeen.

Den 28. juni blev der indgået en samarbejdsaftale med en ph.d.-stipendiat fra Trondhjem, der vil bruge sin egen baggrund som sejlmager og bådebygger for at undersøge håndværkernes sanseapparat:

- *Human senses in traditional sailmaking: craftsmanship between identity, intangible heritage and national romanticism*, Jörn Bohlmann, M.A., Program for Bygg og Miljø, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Trondheim.

Samarbejde med universiteter og andre uddannelsesinstitutioner

Forskningsteamet har modtaget gæsteforskere, afviklet kurser og temadage for danske og udenlandske universiteter samt vejledt studenter fra universiteterne i København, Aarhus, Roskilde, Esbjerg, Kiel, Southampton og Trondhjem.

Southampton University

I dagene 6.-10. juni gennemførte museet for niende gang et fem-dages kursus for Southampton University Centre for Maritime Archaeology som afslutning på den etårige masteruddannelse i marinarkæologi. Kurset indeholder forskningsbaseret undervisning, leveret af museets inspektører og bådebyggere, samt undervisning i sejlads med råsejlsbåde fra Vikingeskibsmuseets bådsamling, se nærmere – **Forsknings- og undervisningsforedrag**. Museumsinspektør Athena Trakadas var arrangør; museumsinspektør Anton Englert havde ansvaret for sejladsdelen.

Saxo-instituttet, Københavns Universitet

3. oktober gennemførte Vikingeskibsmuseet sin årlige temadag Skibe og søfart i Sydskandinavien fra romersk jernalder til renæssancen for bachelorstuderende i arkæologi fra Saxo Instituttet ved Københavns Universitet med ph.d.-stipendiat Morten Ravn og museumsinspektør Anton Englert som arrangører.

Aarhus Universitet og University of York

I efteråret blev der indledt et samarbejde med lektor i vikingetidsarkæologi på University of York, Søren Sindbæk. Han har fået bevilget en forskerlederuddannelse af Det Frie Forskningsråd. Projektet hedder Entrepot og løber fra januar 2012 til begyndelsen af 2014 med Aarhus Universitet som base og i samarbejde med University of York. Vikingeskibsmuseet kan samarbejde ved at stille faciliteter til rådighed til to faglige seminarer og ved udformningen af en særudstilling.

Roskilde Universitet

Vikingskibsmuseet har i 2011 fornyet kontrakten med RUCMUS for den kommende treårsperiode. RUCMUS er et formaliseret netværk mellem Roskilde Universitet, Vikingskibsmuseet, Roskilde Museum og Danmarks Borgcenter i Vordingborg. Netværket er rammer for møder og seminarer om forskning, formidling, samfundsrelevans mv.

Der er i 2011 indledt drøftelser af et stærkere, formaliseret samarbejde mellem Roskilde Universitet og Vikingskibsmuseet i de kommende år. Drøftelserne fortsættes i det kommende år.

Arkiv og bibliotek

Arkivet har i 2011 modtaget museumsfaglig korrespondance og sagsakter efter museets grundlægger Ole Crumlin-Pedersen.

Det marine arkiv

Scanning af ca. 36.000 dias er påbegyndt. Siden 18. februar 2011 er der scannet 6.500 dias.

Bibliotek

Vikingskibsmuseet driver sit eget bibliotek samt et specialbibliotek for marinarkæologi, som ifølge kontrakt drives på vegne af Nationalmuseet. Alle bøger registreres i Nationalmuseets elektroniske database NatKat, som er en ekstern database på Det kongelige Bibliotek. Bøgerne er dermed søgbare via Internettet.

Biblioteket har i 2011 arvet et stort antal bøger og særtryk om marinarkæologi og vikingetids- og middelalderstudier efter Ole Crumlin-Pedersen.

Forlagspublikationer under forberedelse

Serien Ships and Boats of the North

Der arbejdes fortsat med redigeringen og udarbejdelsen af bidrag til *Skuldelev bind 4.2 og 4.3*, der skal omhandle rekonstruktion af de fem Skuldelevskibe og den samlede erfaring med det eksperimentalkæologiske arbejde.

I 2011 fortsatte museumsinspektør Anton Englert redigeringen af sit bind *Large Cargo Ships in Danish Waters 1000-1250*.

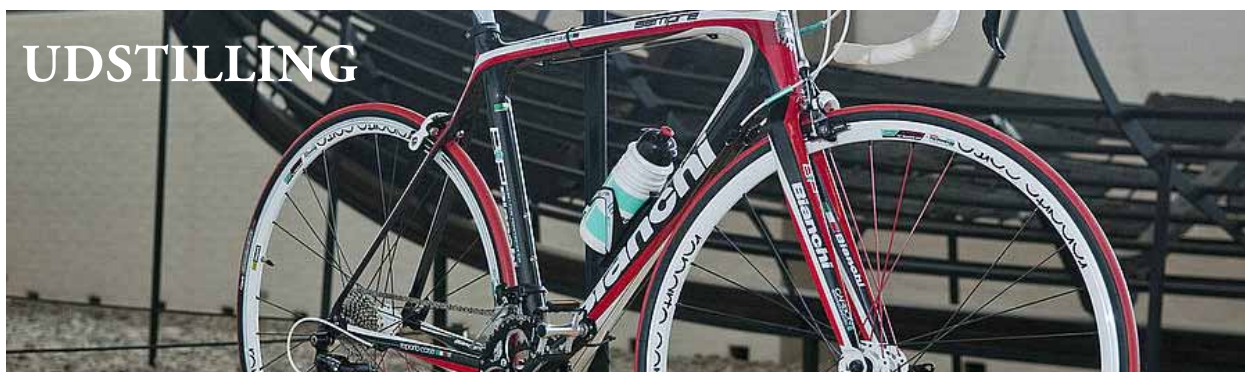
Vikingskibsmuseets temabøger

I 2011 færdiggjorde museumsinspektør Morten Gøthche manuskriptet på den kommende temabog: *Åledrivkvaser. Bygning af en traditionel fiskebåd fra Fejø*. Bogen forventes udgivet på museets forlag i 2012.

Arbejdet med den kommende temabog: *Fuldblod på havet. Havhingsten fra Glendalough. På forsøgsrejse med et langskib*, fortsatte i 2011.

WreckProtect

Museumsinspektør Athena Trakadas har korrekturlæst, redigeret og opsat bogen *WreckProtect* som den endelige rapport af EU-projektet af samme navn. Vikingeskibsmuseet, repræsenteret af marinar-kæologisk teamleder Jørgen Dencker, deltog i dette internationale forskningsprojekt omkring pæleor-mens indflydelse på nedbrydning af skibsvrag i Østersøen. Bogen skal udkomme på et engelsk forlag i 2012.

Museets hidtil røde flag blev ved højsæsonens begyndelse skiftet ud med mørkeblå flag, der signalerer det maritime element. Og ankomstområdet på museumsøen blev nyindrettet med velkomstplancher og en opstilling af museets Gokstadsfæring *Joanna* midt på pladsen mellem Arkæologisk Værksted og Aktivitetshuset.

Vikingeskibshallen

Særudstillingen ”Havhingsten fra Glendalough – fra Drøm til Virkelighed”, der åbnede 1. maj 2009, blev fortsat vist i 2011. Lige før jul var det imidlertid slut med at se filmen om *Havhingstens* forsøg-srejse Roskilde-Dublin tur/retur 2007-2008 på storskærm i museets vestrum. Fra foråret 2012 vil museets biograf befinde sig permanent i Vestrummet, og den tidligere biograf i kælderen vil fremover blive anvendt til kommende særudstillinger som museets jubilæumsudstilling i 2012 i anledning af 50-året for udgravningen af Skuldelevskibene. Filmen om *Havhingstens* forsøgsrejse forventes flyttet til en større skærm i museets østrum i begyndelsen af 2012.

Hen over sommeren kunne man følge *Ottars* sejlads til Gotland i form af realtidsformidling på en skærm ved henholdsvis Skuldelev 1 og i det lille undervisningslokale i Aktivitetshuset på Museum-søen. Mere end 20.000 besøgende fulgte sejladsen og læste bådsmænd Helene Bjerregaards rejsebrev-e på museets hjemmeside, hvilket svarede ca. til 10 % af alle besøg på museets hjemmeside. Og over 100 personer skrev kommentarer til på Helenes breve.

Radioprogrammet ”Alle Tiders Historie” fulgte skib og besætning fra Vedbæk til Helsingør. Det kom der et lille radioprogram ud af, hvor journalist Dorte Chakravarty interviewer skipper Esben Jessen og bådsmænd Helene. Indslaget blev sendt den 7. august.

I perioden 8.-23. oktober fik museet mulighed for at vise Rollo-tapetet, der er fremstillet som en hyldest til grundlæggelsen af Normandiet i Frankrig i 911. Tapetet er håndbroderet i Normandiet i anledning af 1100-året for fredsftalen, som blev indgået mellem vikingehøvdingen Rollo og den

karolingiske konge Karl den Enfoldige. Professor Jean Renaud, der har stået inde for tapetets historiske detaljer og scenebeskrivelser, holdt foredrag om Rollo den 11. oktober. Og den 8., 9. og 11. oktober demonstrerede Jocelyne Renaud de autentiske syteknikker på det ca. 22 m lange tapet.

I efteråret blev væver Anna Nørgaards opretstående vægtvæv flyttet fra anløbsbroen til trægulvet ved Skuldelev 6, hvor der også blev indrettet plads til formidling af lindebasttov ved Carsten Hvid. Hver af standerne ved de fem Skuldelevskibe blev forsynet med en lille skærm med en film fremstillet specifikt til det enkelte skib, som erstatning for de hidtil viste akvareller. Der er derudover blevet arbejdet på en fornyelse af spærringsudstillingen og en forbedring af lyssætningen af samme. Modellen af Skuldelev 6 blev placeret i foyeren med omtale af byggeriet af den nye rekonstruktion på bådæværfet.

I oplevelsesrummet med 1:1 modeller af vikingetidens store handels- og krigsskibe liggende for kaj ved *Vikingernes anløbsbro* blev to runeplancher hængt op igen af hensyn til den flittigt benyttede runeaktivitet. Rummet vil i takt med ombygningerne i Hallen blive opgraderet med visning af filmen om *Havhingstens* forsøgssejlds 2007-2008 på nordvæggen ligesom optimeret lyd og lyssætning vil levendegøre anløbsbroen yderligere samt øge sanseligheden i rummet.

Museumsøen

På tunet og værftspladsen blev størstedelen af de eksisterende plancher fornyet, for at området synede pænt og ensartet i løbet af højsæsonen men ligeså væsentligt også hen over vinterhalvåret. Og opsætningen af flere bænke på udvalgte steder gav museets gæster øget mulighed for at iagttage mangfoldigheden af liv på øen eller blot nyde udsigten ud over fjorden.

Udvalgte emner i særudstillingen ”Havhingsten fra Glendalough – fra Drøm til Virkelighed” blev fortsat vist på museumsøen, men i modsætning til året forinden kom *Havhingsten* i vandet i 2011. Fortøjet til den sydlige gangbro på Tunet fik publikum for første gang mulighed for at gå om bord i skibet. Dette viste sig at være en stor succes, for store som for små, og mange af museets gæster blev forevige stående højtideligt i skibets for- og agterstævn.

Fotoudstillingen med 29 store billeder af *Havhingsten fra Glendalough*, som museets fotograf og grafiker havde udarbejdet i 2008, blev opstillet i to grupper. Et mindre antal fotostativer blev placeret langs den offentlige sti mellem museets værft og Aktivitetshuset, de resterende blev sat op på den lille plads mellem bådelaugsdepotet og sejlsnaustet, umiddelbart ud for *Havhingstens* agterstævn.

Den 11. april blev det nye rebslagerværksted indviet, og i løbet af sommeren fik værkstedet også en skærm med film om fremstilling af tov af lindebast samt to plancher om sejl og rig.

Helge Ask kunne fejre 20 års jubilæum i august, og det blev markeret med en udstilling i det lille U-lokale i Aktivitetshuset sideløbende med udstillingen om *Ottars* rejse.

Arkæologisk værksted

Arkæologisk værksted slog dørene op til en ny marinarkæologisk udstilling med plancher, skærm, genstandsmontre og opgaveark til børn, og i et mindre udendørs kar med vand kunne børn og andre nysgerrige sjæle lokalisere og identificere genstande, der lå skjult i sandbunden.

Udstillinger uden for Vikingskibsmuseet

I foråret blev museets frimærkeudstilling udlånt til Fjordcenter Jyllinge.

Fotoværksted og billedarkiv

Vikingskibsmuseets grafik- og fotoenhed har i 2011 bestået af grafiker Mette Kryger, fotograf Werner Karrasch og Lis Christensen, der administrerer fotoarkivet og er ansat til indscanning og digital arkivering af diasoptagelser.

Vikingskibsmuseets digitale fotoarkiv rummede ved udgangen af 2011 i alt 114.102 billedfiler. Antallet af digitale optagelser udgør 67.784 filer med en tilgang på 4.954 filer i 2011. Antallet af digitaliserede, analoge filer udgør i alt 46.318 filer, med en tilgang på 1542 filer i 2011. Ved udgangen af 2011 er status, at 56.043 billeder er digitalt arkiveret i Vikingskibsmuseets fotostyringssystem, FotoStation.

Fotoarkivet har i 2011 modtaget 85 eksterne henvendelser om brug af billeder til udstillinger, publikationer, foredrag, markedsføring og hjemmesider mv. Internt er der ligeledes mange forespørgsler på billeder, især til foredrag, artikler, markedsføring og hjemmeside. I alt har fotoarkivet i 2011 videredistribueret 1.056 billeder, hvoraf 612 billedfiler blev billedbearbejdet til tryk. Hermed når det samlede antal trykklare filer i Vikingskibsmuseets billedarkiv op på 11.082 filer.

I billedarkivet er der besvaret eksterne og interne henvendelser samt især foretaget scanninger og indtastninger af Skuldelev 1 byggebilleder. Der er i alt sorteret 2606 billeder, scannet 1033, grundtekstet 3639 og færdigtekstet 853 billeder.

MARITIME HÅNDVÆRK, REKONSTRUKTION OG PUBLIKUMSFORMIDLING

Bådeværft

Skuldelev 6 - en nyfortolkning af skrog og rig

Kølen til den nye rekonstruktion af Skuldelev 6, det lille fiske- og fragtfartøj fra Sognefjorden i Vestnorge, blev lagt i 2010. Vikingskibsmuseets værft bygger båden i samarbejde med Nationalparkprojektet Skjoldungelandet, og den skal bruges til formidling af det historiske landskab omkring Roskilde Fjord. En nærmere beskrivelse af byggeriet kan læses i museets årsberetning 2010.

I højsæsonen 2011 var byggeriet hovedattraktionen på bådeværftet ved bådebyggerne Ture M. Møller og Birger Andersen samt lærling Malthe Solhøj. Kølbord til og med sidste 6. bordgang blev hugget til og tilpasset båden. I december hentede bådebyggerne resten af tømmeret til båden, bundstokke, biter, skot, åretræ og mastetræ. Båden skal søsættes den 20. oktober 2012.

Salg af både og diverse ydelser

I 2011 solgte Vikingskibsmuseets værft følgende ydelser:

- Diverse reparationer på privatejede, klinkbyggede brugsbåde
- Diverse konsulentarbejde blandt andet på bygning og vedligeholdelse af andres rekonstruktioner af vikingskibe
- Rekonstruktion af Ladbyskibet i samarbejde med Vikingemuseet i Ladby, Kerteminde
- Rekonstruktion af Osebergskibet i samarbejde med Stiftelsen Nyt Oseberg Skib (SNOS), Tønsberg, Norge
- Udvendig nakkelinjetegning og målsatte tegninger til brug for opsætningen af Roskilde 6, for Nationalmuseet
- Samarbejde vedrørende produktion af rig til langskibet *Draken Harald Hårfagre*, Hauge-sund
- Samarbejde vedrørende produktion af hamperig til Osebergskibet i Tønsberg
- Orlov for bådebygger til byggeledelse af rekonstruktionen i fuld skala af Ladbyskibet i Kerteminde

Ved årets udgang var der indgået aftale om følgende nye opgaver:

- Diverse større og mindre reparationer på privatejede, klinkbyggede brugsbåde
- Diverse arbejdstegninger og konsulentarbejde blandt andet på bygning og vedligeholdelse af andres rekonstruktioner af vikingskibe
- Rekonstruktion af Osebergskibet i samarbejde med Stiftelsen Nyt Oseberg Skib (SNOS), Tønsberg, Norge
- Orlov til bådebygger til byggeledelse af Ladbyskib samt tegne og rekonstruktionsarbejde vedrørende Ladbyskibet på Vikingemuseet i Ladby
- Salg af vikingskib til The National Maritime Museum Seoul, Sydkorea

Bådsamling

Der blev gennem hele 2011 arbejdet med vedligeholdelse af museets bådsamling, der tæller 35 fartøjer - rekonstruktioner af arkæologiske skibsfund samt eksempler på traditionelle, nordiske, klinkbyggede brugsbåde. Bådene blev gennemgået og repareret for diverse slid og skader, og der blev som vanligt produceret en del nye årer som erstatning for de slidte og knækkede årer i sejladsstjenestens både.

Vikingskibsmuseets bådebyggere var desuden i løbende kontakt med bådsamlingens brugere, museets bådelaug og sejladsinstruktører.

Vedligeholdelsesarbejdet med bådsamlingen blev dokumenteret på skrift, skitser og billeder. Under projektet *Draken Harald Hårfagre* har Vikingskibsmuseet og Hardanger Fartøvernserter arbejdet med at skaffe velegnet hampegarner til fortsat produktion af hampetov. Museets tidligere leverandører af hampegarner til tovværk lukkede for nogle år siden, og det har været vanskeligt at skaffe hampegarner i passende kvalitet. Det lykkedes imidlertid at finde en producent i Kina. Der blev tilsammen bestilt 11 tons hampegarner til forskellige projekter i Skandinavien og Nordeuropa.

Søfartsstyrelsen

Fartøjer, der anvendes til sejlads med betalende gæster, er synet og godkendt af Søfartsstyrelsen. Søfartsstyrelsen har i kølvandet på dragebådsulykken i Præstø Fjord præciseret, at elever på efterskoler og produktionsskoler betragtes som passagerer og derfor også skal sejle i godkendte både.

Da de af vikingskibsmuseets både, der er godkendt til at sejle med passagerer, kun har farttilladelse fra 1. maj til 30. september, har Roskilde Produktionsskoles Maritime Linje ikke i år haft mulighed for at sejle med vikingskibsmuseets både efter 30. september. Søfartsstyrelsen arbejder på en ny bekendtgørelse, der forhåbentlig vil åbne op for, at det igen kan lade sig gøre.

Sejladser i bådelaugsbådene, se **Vikingskibsmuseets Bådelaug**.

Nationalmuseets fartøjssamling

I perioden 1.1.2004 – 31.12.2010 stod Vikingskibsmuseet for vedligeholdelsen af Nationalmuseets fartøjssamling på grundlag af en kontraktlig aftale. Pr. 1.1.2011 overtog Nationalmuseet selv opgaven med at vedligeholde de store kraelbyggede fartøjer, den sejlene galease *Anna Møller*, den

sejlende Danmarksslup *Ruth*, *Prammen* og *Fyrskibet*. Morten Møller, skibstømrer på Vikingeskibsmuseet til den 31. december 2010, overgik til en tilsvarende stilling under Nationalmuseet og har fortsat haft sin arbejdsplads på Vikingeskibsmuseets Bådeværft.

Bonavista

Vikingeskibsmuseet har siden 2008, for Nationalmuseet, været involveret i restaureringen af skonnert *Bonavista* fra 1914. Restaureringsarkitekt Morten Gøthche har været ansvarlig for projektudformning, udarbejdelse af arbejdstegninger og projekttilsyn. Arbejdet foregår på Eriksens Plads i Marstal, hvor Søfartsmuseet i Marstal har stået for formidlingen. Skibet søsættes i Pinsen 2012.

Roskilde 6

Arbejdet med at genskabe skrogformen på det 36 m lange krigsskib, Roskilde 6, blev påbegyndt i 2009 på vegne af Nationalmuseet. I begyndelsen af 2011 blev linjetegningen digitaliseret af arkitekt Morten Gøthche og bådebygger Tom Nicolajsen, så der kunne fremstilles en udvendig nakkelinjetegning og målsatte tegninger til brug for opsætningen af Roskilde 6.

Projekt: Ny form på Osebergskibet

I 2006 henvendte Stiftelsen Nytt Oseberg Skib (SNOS) sig til Vikingeskibsmuseet i Roskilde med henblik på et samarbejde om en ny rekonstruktion, bygning af og testsejladser med et nyt Osebergskib. Skibet, der er i færd med at blive bygget, bliver hjemmehørende i Tønsberg. I 2011 har Vibeke Bischoff rekonstrueret diverse områder og detaljer i skibet, og der er fremstillet arbejdstegninger og linjetegninger.

Vikingemuseet i Ladby

Vikingeskibsmuseet indgik i 2009 en aftale med Østfyns Museer/Vikingemuseet i Ladby om bygning af en fuldskala rekonstruktion af Ladbyskibet. Ladby Skibslaug påbegyndte byggeriet i 2011 med bådebygger Hanus Jensen som byggeleder (som har orlov fra Vikingeskibsmuseet). Vikingeskibsmuseets skibsrekonstruktør Vibeke Bischoff har leveret byggetegninger.

Draken Harald Hårfagre

Vikingeskibsmuseet (v. rebslager Carsten Hvid) og Hardanger Fartøverncenter har på bestilling af og i samarbejde med Dragon Yard, Haugesund, arbejdet med at rekonstruere arbejdsmetoder for fremstilling af hudtov af sæl og hvalros, som det er beskrevet i sagaerne, til skibet *Harald Hårfagre*. Der er blevet arbejdet både i Roskilde, i Hardanger og på Fosen Folkehøjskole i Trondheim.

Nydamselskabet

Nydambådens Laug under Selskabet for Nydamforskning er i færd med at bygge en fuldskalarekonstruktion af Nydamskibet ved Sottrup Skov ved Alssund. Vikingeskibsmuseets restaureringsarkitekt har stået for nyrekonstruktionen af skibet og står endvidere for udformningen af arbejdstegninger og konsulentbistand i forbindelse hermed. Skibet forventes søsat i 2013.

Rhino User's Group

Vibeke Bischoff og Tom Nicolajsen er medlemmer af FaroArm and Rhino Archaeological User's Group FRAUG, en gruppe, der udveksler erfaringer med dokumentation og rekonstruktion med udgangspunkt i det digitale opmålingsværktøj FaroArm og 3D tegneprogrammet Rhinoceros.

Eksperimentalarkæologi

Test og forsøgssejladser

Skuldelev 1 rekonstruktionen sejlede, henover sommeren, til Gotland. Turen var ikke en decideret forsøgsrejse. Det var et bådelaugstogt, hvor museet monterede udstyr, så det blev muligt at følge skibet på museets hjemmeside. Turen blev beskrevet undervejs af skibets bådelaug, som sendte billeder og tekst til hjemmesiden. Skrivelserne på hjemmesiden blev fulgt af mange.

Undervejs var rekonstruktør Vibeke Bischoff om bord. Målet var, sammen med bådelaug, at beskrive trim, sejl og rigføring på *Ottar* samt notere de sejltekniske erfaringer, der er gjort med skibet. Disse vil på sigt indgå i Skuldelevpublikationen. En rapport fra turen er under udarbejdelse.

Uldsejl

Vikingeskibsmuseet har gennem mange år gennemført forsøg med uldsejl til de sejlede vikingeskibe. Forsøgene har været baseret på analyser af stoffragmenter fra vikingetid og middelalder og på undersøgelser af uldsejl fra nyere tid.

Det har gennem alle årene været et ønske at væve sejldug med vikingetidens materialer og teknologi. I de senere år har museet gennemført eksperimenter med produktion af sejldug på vikingetidens opretstående vægtvæv, blandt andet på grundlag af økonomisk støtte fra Vikingeskibsmuseets Venner.

I 2011 har væver Anna Nørgaard arbejdet på fremstillingen af et uldsejl til museets nye fuld skala rekonstruktion af Skuldelev 6, der bygges på museets bådeværft.

Uddannelse

Erik Jochumsen blev udlært bådebygger den 31. januar 2011.

Bådeværftet ansatte Malthe Solhøj som ny bådebyggerlærling fra april 2011.

Museumshavnen

Private både i havnen

Foruden museets egen bådsamling har ni fartøjer ligget fast i museumshavnen i 2011. De ni fartøjer er privatejede og ligger i museumshavnen på samme betingelser som i vores nabohavn, Roskilde havn.

De private både skal yderligere have en direkte tilknytning til museets bådsamling, i forhold til historie, konstruktion og materiale, dvs. traditionelle, nordiske brugsfartøjer.

TS-frihavn

I 2011 er museumshavnen blevet frihavn for ”Træskskibs Sammenslutningen. Landsforeningen til bevarelse af ældre brugsfartøjer” (TS). Det betyder, at medlemmer af TS frit kan ligge i museumshavnen i tre døgn. I sejlsæsonen 2011 trak det ca. 10 TS-skibe til havnen.

Vikingskibshallen

Museet tilbød hver dag i perioden fra 25. juni til 26. august og hver weekend fra 1. maj til 30. september gratis rundvisninger på dansk og engelsk. Hertil kommer 161 omvisninger for grupper, der havde betalt for en særskilt omvisning.

I perioden 1. maj til 30. september var aktivitets- og oplevelsesrummet ”Vikingerne anløbsbro” bemandedt dagligt med en formidler. Publikum havde her mulighed for at tale med museets formidler, gå på opdagelse i de to gulvmodeller af Skuldelev 1 og 2, iklæde sig vikingetøj og skrive med runer.

I vinterferien (uge 7 og 8) inviterede museet børn og voksne med på en handelsrejse i år 1010, hvor Svend Tveskæg kunne fejre sin 50 års fødselsdag. Med kongens ønskeliste og et kort i hånden kunne man rejse ud i verden for at finde gaver passende for en konge. Mange børn og deres voksne brugte også tid i workshoppen. Der var dagligt gratis omvisning på engelsk eller dansk.

På ”Vikingerne anløbsbro” vævede Anna Nørgaard på et uldsejl til museets nye rekonstruktion af Skuldelev 6.

I april måned, herunder i påskeferien, havde museet fokus på Erik den Røde som en del af Roskilde kommunes kulturfestival Inuit Nu med mini-udstillingen ”På sporet af Erik den Røde”. I udstillingen kunne børn klippe og tegne et skib til Erik den Rødes flåde og skrive videre på historien om Erik den Rødes færd over Nordatlanten. Der var fortællinger om nordboerne ved Edda Lyberth fra Qaqortog, og den 17. april demonstrerede Rune T. Kidde oplæsningens ædle kunst med sagaen om Erik den Røde.

Igen i år foregik mange af koncerterne i Schubertselskabets musikfestival ”Schubertiaden” i Vikingskibshallen med de fem Skuldelevskibe som kulisse.

Tunet

Museets bådeværft byggede videre på en ny rekonstruktion af fiskerbåden, Skuldelev 6. Skibet har ikke haft årehuller, men keiper, hvori årerne hvilede. Årerne blev holdt fast af en vidje eller et humlebånd. I forbindelse med byggeriet blev der opsat et vidjeværksted, hvor museets gæster kunne prøve kræfter med at vride vidjer af pil.

I sensommeren blev den nye publikumsaktivitet ”Bådebyggerens værksted” afprøvet og evalueret. På værkstedet kan både børn og voksne arbejde med frisk egetræ og vikingernes værktøj. Værkstedet er placeret ved værftspladsen, hvor publikum kan arbejde side om side med de professionelle bådebyggere.

Den 16. juni arrangerede Vikingskibsmuseet i samarbejde med Roskilde Fortællerlaug en aften med midsommerfortællinger. Fortællere fra Roskilde Fortællerlaug fortalte om midsommerbruden og elverpigerne. Man kunne også høre en moderne version af konen i muddergrøften, nu med Carmen curlers og billedblad. Roskildes gårdsanger, Sven Ajslev, sang skillingsviser.

I weekenden 20.-21. august bød museet med arrangementet ”Vand- og Vindfestival” og det traditionsrige ”Træf – Fjordens Træbåde” på sejladsoplevelser for børn og voksne. Se under **Andet kulturformidlende arbejde**.

I efterårsferien var ”Konge for en dag” startskuddet til en uge med ferieaktiviteter værdig for en vikingekonge. Den første dag i efterårsferien rykkede museet ud af huset og lavede aktiviteter på Stændertorvet. Her kunne børn klappe en ged og lave vikingehjelme eller blomsterkranse af pap. Unge krigere kunne lære at kæmpe med sværd og skjold og buemageren lavede langbuer og fremviste kongens store jagt fugle. Den 15. og 18. oktober var der madværksted. Børn og voksne blev inviteret til høvdingens store gilde, hvor gæsterne sad til langbords med krigere og skjoldmøer. Der blev skrælet, hakket, stegt, bagt og lavet mad over bål til retter med inspiration fra vikingetiden.

De øvrige dage i efterårsferien blev der serveret pandekager med æbler og honning, pølser med kompot og fladbrød samt varme drikke.

Andet kulturformidlende arbejde

Turismens dag

Den 28. maj afholdt Visit Roskilde den årlige **Turismens dag**. Det handler om at være turist i sin egen by og benytte de mange forskellige og farverige lokale oplevelser, byen tilbyder. Vikingskibsmuseet var også med, og på Stændertorvet i Roskilde kunne Roskildes indbyggere blandt andet møde medlemmer fra museets bådelaug og rebslageren, som arbejdede med tovværk. Valgte man at slå vejen forbi Vikingskibsmuseet i samme weekend, blev entrébilletten byttet til et årskort, som gav fri adgang til museet i resten af 2011.

Træf Fjordens Træbåde og Vand- og Vindfestival

Vikingskibsmuseet afholdt den 20.- 21. august ”Træf Fjordens Træbåde” og ”Vand og Vind Festival” med mere end 13 forskellige aktiviteter på land og vand og søsætning af mere end 100 modeller af fantasifulde udgaver af vikingeskibe. Festivalen blev åbnet af Roskildes borgmester Joy Mogensen.

I Museumshavnen og på museumsområdet bugnede det med over 80 traditionelle træbåde fra nær og fjern. Weekenden var også startskuddet til projekt Ny Nordisk Vikingemad med et madværksted med fremstilling af mad af nordiske råvarer og Viking Dinner Cruise i samarbejde med Meyers Madhus. Omkring 6000 personer formodedes at have gæstet Vikingskibsmuseet i løbet af weekenden.

VM i Paracykling

UCI VM i Paracykling på landevej 2011 fandt sted i Roskilde i september, og i de fire dage cykelløbet foregik, udstillede museet fem cykler, der hver især illustrerede de fem Skuldelevskibe. Skuldelev 2 blev sammenlignet med en racer, det lille fragtskib Skuldelev 3 med en klassisk damecykel, det havgående lastskib Skuldelev 1 med en Christianiacykel, det lille krigsskib Skuldelev 5 med en mountainbike og fiskerbåden Skuldelev 6 med en citybike.

I Harald Blåtands fodspor

Den 4. september inviterede Roskilde Museum og Vikingskibsmuseet på en byvandring i Harald Blåtands fodspor i anledningen af 1025-året for kongens begravelse.

Fiskens dag

Den 10. september deltog museet i Fiskens dag.

Buster Børnefilmfestival

I weekenden den 17.-18. september lagde museet biograf til Buster Børnefilmfestival, hvor 109 små og store gæster lagde vejen forbi.

Kunsten i højsædet & Kunsten ud i landskabet

Under "Kunsten i Højsædet" og "Kunsten ud i Landskabet", som var en del af Roskilde/Lejre kunsthøjsædet i slutningen af september, kunne en række kunstneriske arrangementer opleves langs den første del af Skjoldungestien sluttende ved Kællingehaven. Som den første begivenhed på turen skabte billedhuggeren Olaf Manske Andersen et kunstværk af en stor træstamme på græsplænen foran museet. Kunstværket blev stående indtil 31. oktober. Besøgende kunne også opleve museets åledrivråske *Viktoria* krydse tæt på land, som en markering af mange års fiskeri på fjorden.

Ny Nordisk Vikingemad

I 2011 tog Vikingskibsmuseet de første spadestik til det nye formidlingstiltag Ny Nordisk Vikingemad. Visionen er, at gæster skal kunne opleve de fem originale vikingskibe i Vikingskibshallen på nye måder - ved at koble mad, historie og oplevelse. Målet er på sigt at kunne sælge sunde madpakker med vikingetidens råvarer, i et unikt emballagedesign og med formidling af vikingskibene, der forstærker museumsoplevelsen til også at omfatte gæsternes spiseoplevelse.

Projektet er et samarbejde mellem Vikingskibsmuseet, Restaurant Snekken, Zonen for Madkultur, og derudover er Sagnlandet Lejre, FOOD og RUC tilknyttet. Projektet har fået støtte af Region Sjælland og Zonen for Madkultur og løber til og med september 2012.

Vikingskibsmuseet og Snekken gik sammen om et juletilbud, hvor man formedelst 169 kr. alle dage indtil 23. december kunne få frokost på Snekken og indgang til Vikingskibsmuseet.

Børnehjælpsdag

I 2011 var Vikingskibsmuseet og Skoletjenesten værter for Børnehjælpsdagens årlige sommerfest den 1. juni. Omkring 80 børn og unge deltog i sommerfestens forskellige workshops med vikingerne som tema.

Nogle børn lavede dej til fladbrød, som de bagte over åben ild. De varme fladbrød spiste børnene om bord på *Ottar*, mens de hørte om vikingernes sejlads og navigationsmuligheder. De større børn så på forskellige typer tov, og de prøvede at slå deres eget stykke tov af bast. Endelig lavede en gruppe unge deres eget kompas, som de afprøvede på Museumsøen.

I løbet af dagen var de større børn og unge på skift ude at sejle med museets traditionelle nordiske både. I skibe med plads til mellem 8 og 12 personer fik eleverne afprøvet deres samarbejdsevner og oplevet, hvordan man styrer og ror et vikingskib.

Den 6. december var 75 børn og 25 voksne på besøg på Vikingskibsmuseet i anledning af Børnehjælpsdagens Julefest. Det er fjerde år i træk, at Vikingskibsmuseet deltager i festlighederne og lægger hus til det gode formål. Igen i år havde børn fra Absalon Skoles Fritidsordning lavet pynten til årets juletræ i Vikingskibshallen.

Børnene fik god mad og drikke og var med på en fiktiv rejse rundt i vikingernes verden. Her mødte de udklædte formidlere, der bød på smagsprøver, fremviste eksotiske varer og fortalte om juletraditioner og – skikke. Pelle Hvenegaard, Peter Mygind, Lars Hjortshøj og Alexandre Willaume stod for den traditionsrige gaveuddeling, der foregik i højt julehumør.

Julemarked

For første gang præsenterede museet et maritimt julemarked over tre weekender op til jul. Museets gæster kunne opleve Lysets Fest og besøge museumsbutikken og juleværkstederne. Børnene kunne folde et lysskib, rulle et vokslys og klippe en julegris. Der var også mulighed for at købe nybagte pandekager med æbler, suppe, gløgg og kaffe. Museumsøen var pyntet med levende lys, og i Vikingskibshallen var der arrangeret rundvisninger og fortællinger om vikingernes jul.

Den 18. december blev der sat punktum for Vikingskibsmuseets julemarked med gratis adgang til en koncert med folk-orkestret Habadekuk. Koncerten fandt sted i anledning af, at Dansk Musiker Forbund (DMF) fejrede 100 års jubilæum på spillesteder over hele landet.

Kunstgreb

Museet indgik i efteråret et samarbejde med Kunstgreb, der uddanner kunstnere til at bruge eller omsætte deres kompetencer inden for innovation, kommunikation, facilitering af processer og projektledelse i virksomheder. Tekstildesigner Pernelle Fagerlund indgik i et uddannelsesforløb på museet med virksomhedsprojektet ”Bevæg sanserne”. Projektet, der bl.a. bestod af workshops, havde fokus på udviklingsprocessen i forhold til museets aktiviteter.

Sejlads med publikum

Tilbuddet til publikum om at komme ud på Fjorden i en af museets mange både, trak mange gæster til. Fra 1. maj og helt frem til udgangen af september sejlede bådene ud af museumshavnen både på hverdage og i weekender.

Den meget regnfulde sommer betød dog mange aflysninger af de sejlads, hvor gæsterne skulle købe billet samme dag.

Sejladserne, der foregår i 11 udvalgte både fra museets store bådsamling, er godkendt af Søfartsstyrelsen til sejlads med gæster. Alle sejladsinstruktører opfylder Søfartsstyrelsens kvalifikationskrav, og samtlige har gennemgået uddannelse i sejlads med netop de både, som museet sejler med.

I alt 12.966 gæster deltog i sejlads på fjorden i 2011 mod 13.936 gæster i 2010, hvilket er en nedgang i forhold til året før på 970 deltagere, svarende til -7,0 %.

Heraf deltog 6.012 i sommerens ”turistsejladser”, 3.507 deltog i sejlads for private grupper og virksomheder samt 3.447 deltog i sejlads med skoler.

Aftenture på fjorden

I løbet af sæsonen arrangerede Vikingskibsmuseet 3 aftenture på Roskilde Fjord i en af museets traditionelle både med råsejl. Turene, der slutter lige før solnedgang, giver indblik i kunsten at sejle med råsejl, og den erfarne sejladsinstruktør fortæller om museets arbejde og erfaring med rekonstruerede vikingskibe. Gæsterne om bord er skibets besætning og deltager aktivt ved årerne, når der skal sættes sejl eller roret skal bemandedes.

Sejlads med stålskonnerten Freia

Sejladssæsonen bød også på 3 timers aftenture med *Freia* (1897), Danmarks eneste bevarede stålskonnert under sejl.

Kursus i sejlads med vikingskib

Den 28. maj og den 10. september havde museet tilrettelagt heldagskurser i sejlads med vikingskibe. Om bord på *Roar Ege* fik deltagerne en grundlæggende introduktion til sejlads med råsejl, som adskiller sig væsentligt fra sejlads med mere moderne sejlåde.

Skoletjenesten

I 2011 fik 13.238 børn og unge en rigtig god oplevelse i form af et undervisningsforløb i Skoletjenesten på Vikingskibsmuseet. I Skoletjenesten arbejder vi ud fra nøgleordene sanser, dialog og inddragelse, hvilket tydeligt afspejles i vores forskellige undervisningsforløb. Når eleverne kommer herved, forsøger vi at få flere sanser aktiveret, så eleverne bedre kan huske deres oplevelse. I en autentisk dialog får eleverne en forståelse af, at deres opfattelser af fortiden er vigtige, og at de kan bidrage med nye aspekter. Den aktive inddragelse i form af at røre, prøve eller arbejde med tingene gør undervisningen relevant og vedkommende for eleverne.

Skoletjenesten har en bred målgruppe - eleverne kommer fra daginstitutioner, folkeskoler, gymnasiale uddannelser, VUC og Sprogskoler. I kraft af den brede målgruppe fokuserer vi i Skoletjenesten på at kunne udbyde undervisningsforløb, som passer målgruppen og dækker forskellige fagområder.

Personale

I februar 2011 vendte Skoletjenestens daglige leder Marie Krogh-Nielsen tilbage efter barsel. I foråret blev Marie Krogh-Nielsen tilbudt en stilling som Vikingeskibsmuseets Teamleder for publikumsaktiviteter, hvilket betød, at Marie Broen vendte tilbage som vikar i stillingen fra 1. august. Det er en stor fordel at være to i afdelingen, som kender til arbejdet med undervisning og formidling, da det giver gode muligheder for at give hinanden feedback på udviklingen af projekter.

Museumsmedarbejderen Simon Hirthe har i 2011 været tilknyttet både publikumsaktiviteter og Skoletjenestens undervisning. Det er en stor gevinst at have en medarbejder, der er gennemgående i Skoletjenestens aktiviteter. Både i forhold til overlevering til de øvrige undervisere, men også i forhold til udviklingen af nye undervisningsaktiviteter.

I løbet af 2011 har omkring 8 studerende været ansat som undervisere i Skoletjenesten. Sammen løfter de den udfordrende men også sjove(!) opgave, det er at undervise klasser, som man kun møder en gang. I løbet af deres ansættelser deltager underviserne i pædagogiske kurser, som Skoletjenesten Sjælland udbyder. Kombineret med den erfaring de får her på stedet, udvikler de sig til rigtig dygtige undervisere, som formår at tilpasse deres stof til den aktuelle målgruppe.

Skoletjenesten har i 2011 været vært for diverse praktikanter fra folkeskoler og produktionsskoler. I august var en studerende fra Metropol lærerseminarium i praktik i tre uger. De lærerstuderendes praktikophold er en god mulighed for at få en andens blik på vores undervisningspraksis. I september – november overværede en studerende fra Danmarks Pædagogiske Universitet undervisningen. Hun skal bruge undersøgelsen til sit speciale, som skal færdiggøres i løbet af foråret 2012.

Vikingeskibshallen

I forbindelse med Roskilde Kommunes tema *Inuit nu* i april måned kom lærer Annelise Jensen på besøg med sin store samling af grønlandske genstande. De blev udstillet på anløbsbroen, hvor Annelise også underviste ti klasser fra Roskilde Kommune om Grønland og den grønlandske kultur.

I november og december måned udbød vi et undervisningsforløb om vikingernes jul, som et særligt tilbud til 200 kr. Gennem fortællinger fra den nordiske mytologi om vikingernes vintertraditioner kombineret med smagsprøver på vikingernes mad fik eleverne indblik i midvinterfesten. Til en ægte vikingejulegave slentrede de deres eget bånd af uld i undervisningslokalet. Omkring 200 elever kom herved og fik en oplevelse af vikingernes jul.

Af vores faste tilbud i hallen har især det nye tilbud *Skibet er ladet med* været populært i 2011. Således fik 28 klasser forløbet i 2011 mod fire klasser i 2010. Forløbet giver en ny måde at lave undervisning i hallen, hvor eleverne i vikingernes fodspor tager ud på en rejse for at finde en gave til Svend Tveskæg.

Museumsøen

De to naturfaglige forløb *På rette kurs* og *Vejr at vide* er blevet yderligere afprøvet og tilpasset i efteråret 2011. Både elever og lærere har været begejstrede for den naturfaglige vinkel på vikingetiden. Sammen med sejladstjenesten har Skoletjenesten indkøbt en vejrstation, som skal bruges i *Vejr at vide*, hvor eleverne arbejder med at lave deres egen vejrudsigt. Derudover er vi i gang med at få færdiggjort en transportabel model af et skib, som skal bruges til at undersøge, hvordan vejret kan påvirke en sejlads.

I de historiske værksteder, hvor eleverne arbejder med tov og træ, har vi valgt at få lavet en ny og mere handy tovplanche i pil. Udover at være lettere at få med rundt er det planen, at den skal kunne udstille flere forskellige materialer. F.eks. er det meningen, at eleverne skal kunne se hele stykker skind mm. Simon Hirthe har stået for at udvikle planchen i efteråret, og vi glæder os til at kunne tage den i brug til foråret 2012.

Roskilde Fjord

Skoler har mulighed for at komme ud at sejle med museets traditionelle nordiske både fra maj til oktober, hvilket 3024 elever prøvede i 2011.

Skoletjenesten fortsætter samarbejdet med Roskilde Kommunes Skolevæsen, hvor ca. 20 skoleklasser fra 6.-10. klassetrin fra Roskilde Kommune kan komme og få et af de naturfaglige forløb *Vejr at vide* eller *På rette kurs* kombineret med 2 timers sejlads.

Digital formidling

I 2011 har vi fået udviklet lærervejledninger til *På rette kurs* og *Vejr at vide*, og de ligger nu sammen med undervisningsmaterialet *Olivers og Leas rejse* til download på hjemmesiden. Lærervejledningerne giver forslag til, hvordan undervisningsmaterialet og undervisningsforløbene kan indgå i et længere forløb om enten navigation eller meteorologi.

Andre begivenheder

Skoletjenesten arrangerede for fjerde år i træk en dag i skoven for alle interesserede på museet. Arrangementet, der fandt sted i juni, foregik i samarbejde med Skovskolen i Nødebo og *Sif Ege* laug. I Gribskov blev der fældet træer og høstet lindebark. Høstningen af bark betyder, at skoletjenesten nu er selvforsynende med bast til de historiske værksteder. Samtidig giver processen med at lægge lindebarken til rødning i havnen for at tage det op 6 uger senere, mulighed for en publikumsaktivitet, som vækker mange nysgerrige spørgsmål

Vikingerne kommer – museum ude af huset

Som et nyt tiltag har Skoletjenesten udviklet og afprøvet forløbet *Vikingerne kommer*, som er et undervisningsforløb til de skoler, der ikke selv kan komme på besøg på museet. Forløbet kan dog også indgå i et længere forløb om vikingetiden. Forløbet fokuserer på, at eleverne møder forskellige personer fra vikingetiden. Eleverne ser og prøver personernes tøj, og undersøger deres ejendele.

Medarbejdernes publikationer

Blue, Lucy & Emad Khalil, with assistance from Athena Trakadas 2011: *A multidisciplinary approach to Alexandria's economic past: The Lake Mareotis Research Project*. Oxford.

Davis, Dan & Athena Trakadas (eds.) 2011: Bjørn Lovén & Mette Schaldemose et al., *The Ancient Harbours of the Piraeus I, The Zea Shipheds and Slipways*. Athens/Aarhus.

Englert, Anton 2011: Helge Ask og Vikingskibsmuseets forskning. *Helgebladet* Særnummer 20 år med Helge Ask 1991-2011, 8-9.

Englert, Anton 2011: Rejsehastighed over Kattegat og Skagerrak i vikingetiden. In Appel, Liv & Kjartan Langsted (eds), *Ressourcer og Kulturkontakter. Arkæologi rundt om Skagerrak og Kattegat*. Kulturhistoriske skrifter fra Nordsjælland 1, 101-115. Gilleleje.

Gjelstrup Björdal, Charlotte & David Gregory (eds.), with assistance from Athena Trakadas 2011: *Wreck Protect. Decay and protection of archaeological wooden shipwrecks*. Oxford.

Krogh-Nielsen, Marie 2011: Hands-on og Sans-on på Vikingskibsmuseet. *Skolestart* 41 (5), 32-33.

Kæmpe Henriksen, Louise 2011: Fiskerbåden - Et nyt bud! *Historisk Årbog for Roskilde Amt* 2011, 51-56.

Nielsen, Søren 2011: The *Sea Stallion from Glendalough*: Reconstructing a Viking-Age longship. In Staubermann, Klaus (ed.), *Reconstructions: Recreating Science and Technology of the Past*, 59-82. Edinburgh.

Ravn, Morten 2011: A 16th-Century Ship-Find from Amager Beach Park, Denmark - Description and preliminary interpretation. *International Journal of Nautical Archaeology* 40, 293-306.

Ravn, Morten 2011: Bog bodies - a burial practice during the Early Iron Age? In Boye, Linda (ed.), *The Iron Age on Zealand, Status and Perspectives*, 81-87. Copenhagen.

Ravn, Morten 2011. Forord. In Østergaard, Martin K. 2011. *Under fællesskabets sejl – partrederier, selvstændighed og maritim identitet i Marstal*. Maritim Kontakt 34, 7. København.

Ravn, Morten 2011: Guldbådene fra Nors - udspejlede stammebåde fra Germansk jernalder? In Appel, Liv & Kjartan Langsted (eds), *Ressourcer og Kulturkontakter. Arkæologi rundt om Skagerrak og Kattegat*. Kulturhistoriske skrifter fra Nordsjælland 1, 47-53. Gilleleje.

Ravn, Morten, Vibeke Bischoff, Anton Englert & Søren Nielsen 2011: Recent Advances in Post-excavation Documentation, Reconstruction, and Experimental Maritime Archaeology. In Catsambis, Alexis et al. (eds), *The Oxford Handbook of Maritime Archaeology*, 232-249. Oxford & New York.

Trakadas, Athena 2011: The Adoption of the Lateen Sail. In Bisson, Wilfred J. (ed.), *World History Encyclopedia. Era 4. Expanding Regional Civilisations, 300-1000. Vol. 7-8*, 677. Oxford.

Trakadas, Athena 2011: Arab, Shirazi and Indian Ocean Navigation. In Bisson, Wilfred J. (ed.), *World History Encyclopedia. Era 4. Expanding Regional Civilisations, 300-1000. Vol. 7-8*, 682. Oxford.

Trakadas, Athena 2011: The Belitung Shipwreck. In Bisson, Wilfred J. (ed.), *World History Encyclopedia. Era 4. Expanding Regional Civilisations, 300-1000. Vol. 7-8*, 682. Oxford.

Trakadas, Athena 2011: Boats and Ships of the Mediterranean. In Bisson, Wilfred J. (ed.), *World History Encyclopedia. Era 4. Expanding Regional Civilisations, 300-1000. Vol. 7-8*, 677. Oxford.

Trakadas, Athena 2011: Navigation and the Monsoons. In Bisson, Wilfred J. (ed.), *World History Encyclopedia. Era 4. Expanding Regional Civilisations, 300-1000. Vol. 7-8*, 682. Oxford

Trakadas, Athena 2011: Ole Crumlin-Pedersen (February 24, 1935-October 14, 2011). *Journal of Maritime Archaeology* 6, 100-105.

Trakadas, Athena 2011: Safety. In U. Guérin, B. Egger & T. Maarleveld (eds.), *UNESCO Manual for Activities Directed at Underwater Cultural Heritage. Annex to the UNESCO Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage*. www.unesco.org/new/en/culture/themes/underwater-cultural-heritage/unesco-manual-for-activities-directed-at-underwater-cultural-heritage/unesco-manual/.

Trakadas, Athena 2011: The Skuldelev Reconstruction Project: Progress and Perspectives. In Castro, Filipe & Lindsey Thomas (eds), *ACUA Underwater Archaeology Proceedings 2011*, 41-48.

Trakadas, Athena, Barbara Rieger & Robert Mechikoff 2011: Alexandria Troas Stadium Survey: Report on the first campaign. In Schwertheim, Elmar (ed.), *Studien zum antiken Kleinasien VII*. Asia Minor Studien 66, 21-26. Münster.

Konferencer

5.-9. januar deltog museumsinspektør Athena Trakadas i "Society for Historical and Underwater Archeology Annual Meeting i Austin, Texas, USA.

7. februar deltog fotograf Werner Karrasch i seminar om dokumentarfoto, Fisketorvet, København.

Teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker, museumsinspektørerne Athena Trakadas og Mikkel H. Thomsen samt akademisk medarbejder Morten Johansen deltog 4.-6. marts i "Marinarkæologisk konference 2011", Dansk Sportsdykker Forbund, Slagelse.

Ph.d.-stipendiat Jonas Abkjær Andersen deltog i "MOSPUS Forskningsseminar", Roskilde Universitet, 10. marts.

Bådebygger Tom Nicolajsen og skibsrekonstruktør Vibeke Bischoff deltog 18.-20. marts i "FarøArm and Rhino Archaeological User's Group 2011 Meeting" (FRAUG), Oslo, Norge, hvor de redegjorde for det arbejde, Vikingeskibsmuseet har udrettet siden sidste seminar.

Teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker deltog i "MAS - Marinarkeologiska sällskapetets konferens", Karlskrona, Sverige 19.-20. marts.

Ph.d.-stipendiat Jonas Abkjær Andersen deltog i "Ph.d.-seminar", Roskilde Universitet, 22. marts.

22.-24. marts deltog museumsinspektør Lonnie Hansen og museumsinspektør Louise K. Henriksen i Internationalt Formidlingsseminar arrangeret af ODM "Passion. Strategi - metode - praksis" i Nyborg.

Teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker deltog i seminar vedrørende brug af geofysiske opmålingsmetoder og instrumenter, 6.-9. april, Southampton.

Museumsinspektør og forskningskoordinator Anton Englert og museumsinspektør Mikkel H. Thomsen deltog 11. april i konference og workshop i det EU-finansierede seminar "Wreck Protect", Vikingeskibsmuseet.

11.-14. april deltog teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker og akademisk medarbejder Morten Johansen i konference, workshop, training school og sidste møde i det EU-finansierede "Wreck Protect", Vikingeskibsmuseet.

Teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker deltog 2.-5. maj i møde i Working Group on underwater cultural heritage of the Baltic Sea States, Helsinki.

Museumsinspektør Mikkel H. Thomsen deltog 12.-13. maj i seminar om keramik, Haderslev.

Teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker deltog i PARIS 4. International konference om konservering og bevaring af vådt træ, herunder in-situ bevaring. Nationalmuseet 23.-26. maj.

Museumsinspektør Lonnie Hansen og museumsinspektør Louise K. Henriksen deltog den 6. juni i Zonen for Madkulturs seminar i København.

Den 7. juni deltog museumsinspektør Lonnie Hansen i en konference om oplevelsesøkonomi, som blev afholdt på Christiansborg.

10.-11. september overværede teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker søsætning af kopi af middelalderbåd (Barcode 6) fundet ved nybygning af havnefronten i Oslo.

11.-13. september deltog museumsdirektør Tinna Damgård-Sørensen, chef for administration, økonomi og bygningsdrift Claus Christiansen, chef for maritime håndværk, rekonstruktion og publikumsformidling Søren Nielsen, teamleder for publikumsformidling Marie Krogh Nielsen, teamleder for udstillinger Anne C. Sørensen, kommunikations- og projektleder Preben Rather Sørensen, museumsinspektørerne Lonnie Hansen og Louise Kæmpe Henriksen samt grafiker Mette Kryger i en studietur vedrørende fortællinger om vikingetiden til Vikingemuseet Ladby, Haithabu og Moesgård Museum.

12.-14. september var teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker til møde i Working Group on underwater cultural heritage of the Baltic Sea States, Oslo, Norge.

14.-18. september deltog teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker i forskningsseminar arrangeret af EAA (European Archeological Association) i Oslo, Norge.

Teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker deltog i mindehøjtidelighed på Strandingsmuseet i Thorsminde vedrørende 200 året for forliset af St. George og Defence, 24. september.

Teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker og museumsinspektør Athena Trakadas deltog 28. september-2. oktober i den internationale marinarkæologiske konference "IKUWA, International congress for underwater archaeology", Zadar, Kroatien.

Ph.d.-stipendiat Jonas Abkjær Andersen deltog i "The 10th Nordcode Seminar", Roskilde Universitet, 28.-30. september.

3.-4. oktober var teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker til møde i det EU-finansierede Splashcos-projekt i Zadar, Kroatien.

Teamleder for publikumsformidling Marie Krogh-Nielsen deltog 4.-5. oktober i "Musund seminar" om museernes relevans, Kulturværftet, Helsingør.

Museumsinspektør Athena Trakadas deltog i MAPG-AAPG 2nd International Convention, Conference and Exhibition "Northwest Africa Building on Past Success to Unlock Future Potential", Marrakech, Marokko, 5.-7. oktober.

6. oktober deltog museumsinspektør Lonnie Hansen og teamleder for publikumsformidling Marie Krogh-Nielsen i konference om dramatiseret formidling, arrangeret af Biblioteksskolen, København.

Grafiker Mette Kryger og teamleder for marinarkæologiske undersøgelser, Jørgen Dencker, deltog 7. og 8. oktober i studieturen "Vores U(t)rolige Klode" arrangeret af Peter Claudell, designer, AD, KlimaZirkus. Turen gik til Vadehavscentret i Ribe, Schloss Gottorf i Slesvig og Klimahaus i Bremerhafen.

Museumsinspektør og skibsrestaureringsarkitekt Morten Gøthche deltog 9.-11. oktober i seminaret "Praktisk Båtbygning og dokumentasjon av skutehandelen" på Bragdøya, Kristianssand, Norge.

Ph.d.-stipendiat Jonas Abkjær Andersen deltog i ”RUCMUS Ph.d.-seminar”, Vikingeskibsmuseet, 13. oktober.

Chef for maritime håndværk, rekonstruktion og publikumsformidling Søren Nielsen og museumsinspektør og forskningskoordinator Anton Englert deltog i ”EXAR, Europäische Vereinigung zur Förderung der Experimentellen Archäologie”, Archäologisches Landesmuseum Schloss Gottorf, Schleswig, 14.-15. oktober.

14.-16. oktober deltog skibsrekonstruktør Vibeke Bischoff i seminar om råsejls arrangeret af Forbundet Kysten, Stavanger, Norge.

27. oktober deltog leder af Skoletjenesten Marie Broen i pædagogisk temadag ”Førskolebørn og pædagogiske lærerplaner”, Skoletjenesten, København.

Akademisk medarbejder Morten Johansen og museumsinspektør Mikkel H. Thomsen deltog 16.-18. november i ”Seabed Acoustics”, Rostock, Tyskland.

Leder af Skoletjenesten Marie Broen deltog i Skoletjenestens Medarbejderseminar om ”Facilitering i praksis” ved underviser Anne Weber Carlsen, 21.-23. november, Bygholm Park, Horsens.

21.-23. november deltog bådebyggerne Ture M. Møller og Birger Andersen i seminaret ”Opmåling” på Hardanger Fartøverscenter, Norge.

Leder af Skoletjenesten Marie Broen deltog i arbejdsworkshop ”Udvikling af studiegrupper”, 9. december, Skoletjenesten, København.

12.-15. december deltog teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker i seminar arrangeret af Unesco ”The Femarn Belt fixed Link. A Danish-German Cooperation Project in the Baltic Sea”, Bruxelles, Belgien.

Forsknings- og undervisningsforedrag

Museets medarbejdere har gennem året holdt følgende foredrag i forsknings- og undervisningsmæssige fora:

Ph.d.-stipendiat Jonas Abkjær Andersen

Kulturarvsformidling og identitetsdannelse: Narrativer og materialiteter, MOSPUS Forskningsseminar, Roskilde Universitet, 10. marts.

Kulturarv i videnskabsteoretisk og metodologisk perspektiv, Ph.d.-seminar, Roskilde Universitet, 22. marts.

Designing and Understanding Material and Immaterial Cultural Heritage and the Outreach at Museums. “Iron and Willow” – A Case Study at the Viking Ship Museum in Roskilde, 10th Nordcode seminar, Roskilde Universitet, 29. september.

Museets udviklingsmuligheder - Forståelse af gæster, formidling og rumlige forudsætninger, Konkrete anbefalinger i udviklingen af museum og formidling, Vikingeskibsmuseet, 4. oktober.

Forskning i anvendelse: Kulturarv, museum, gæst, identitet, RUCMUS Ph.d.-seminar, Vikingskibsmuseet, 13. oktober.

Skibsrekonstruktør Vibeke Bischoff

Reconstructing the Oseberg ship, “Maritime and Experimental Archaeology – the Danish Experience”, 9. Southampton kursus, Vikingskibsmuseet, 9. juni.

Formidler Anders Brendstrup

Rope-making in the Viking Age and rope-making at the museum, “Maritime and Experimental Archaeology – the Danish Experience”, 9. Southampton kursus, Vikingskibsmuseet, 9. juni.

Billedarkivar Lis Dahl Christensen

Scanning, indtastning, begrebsafklaringer og søgning, ERFA møde, Vikingskibsmuseet, 5. september.

Teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker

Slaget i Køge Bugt 1710, Tåstrup Historiske Arkiv, Hedehusene 28. februar.

Ståldyb – Danmarks dybeste boplads og Nyeste undersøgelser på Dannebrog, Marinarkæologisk Konference 2011, Dansk Sportsdykker Forbund, Slagelse 5. marts.

Ståldyb og andre kystboplads fra Maglemosekulturen i den sydøstlige del af Danmark, Marin Arkeologiske Årsmøde, Karlskrona, Sverige 19. marts.

Stone Age under water, “Maritime and Experimental Archaeology – the Danish Experience”, 9. Southampton Kursus, Vikingskibsmuseet, 6. juni.

Managing the Nord Stream Project through Danish waters, international marinarkæologisk konference IKUWA, Zadar, Kroatien, 1. oktober.

Linieskibet Dannebrog og Køge Bugt, Historisk Samfund for Roskilde Amt, Roskilde, 31. oktober.

Museumsinspektør Anton Englert

Other's Voyage seen from a nautical angle, “4th Nordic Geographer's Meeting”, Roskilde Universitet, 25. maj.

Large cargo ships in Danish Waters 1000-1250, “Maritime and Experimental Archaeology – the Danish Experience”, 9. Southampton Kursus, Vikingskibsmuseet, 7. juni.

Travel speed in the Viking Age. Results of trial voyages, “Maritime and Experimental Archaeology – the Danish Experience”, 9. Southampton Kursus, Vikingskibsmuseet, 7. juni.

Professionel handel forud for Hansetiden – de store nordiske lastskibe 1000-1200, ”Skibe og søfart i Sydskandinavien fra Kristi fødsel til renæssancen”, Temadag for Saxo Instituttets kursus

Arkeologi i Danmark og Norden 1, Vikingskibsmuseet, 3. oktober.

Reisegeschwindigkeit in der Wikingerzeit. Ergebnisse von Versuchsreisen mit nachgebauten Schiffsfunden, “EXAR, Europäische Vereinigung zur Förderung der Experimentellen Archäologie”, Archäologisches Landesmuseum Schloss Gottorf, Schleswig, 14. oktober.

40 years of Medieval Archeology, Aarhus Universitet, 26. oktober.

Museumsinspektør Morten Gøthche

Documentation of ship timbers and scale models/Roskilde ships, “Maritime and Experimental Archaeology – the Danish Experience”, 9. Southampton Kursus, Vikingskibsmuseet, 7. juni.

Fra Nydam til Gokstad – den tidlige klinkbygningstradition, ”Skibe og søfart i Sydsandinavien fra Kristi fødsel til renæssancen”, Temadag for Saxo Institutets kursus *Arkæologi i Danmark og Norden 1*, Vikingeskibsmuseet, 3. oktober.

Akademisk medarbejder Morten Johansen

Sose Bugt, Bornholm. En katastrofal sørejse 1678, Marinarkæologisk Konference 2011, Dansk Sportsdykker Forbund, Slagelse, 5. marts.

Teamleder for kommunikation. Markedsføring og salg Rikke Tørnsø Johansen

Danmark i Vikingetiden, Turistføreruddannelsen på Roskilde Universitet, 30. august.

Vikingernes skibe, Turistføreruddannelsen på Roskilde Universitet, 1. september.

Chef for Maritime håndværk, rekonstruktion og publikumsformidling Søren Nielsen

The Museum's boat yard and boat collection, ”Maritime and Experimental Archaeology – the Danish Experience”, 9. Southampton Kursus, Vikingeskibsmuseet, 6. juni.

Experimental archaeology: The Sea Stallion from Glendalough, ”Maritime and Experimental Archaeology – the Danish Experience”, 9. Southampton Kursus, Vikingeskibsmuseet, 9. juni.

The Sea Stallion. Reconstruction and trial of a Viking Age long ship, ”EXAR, Europäische Vereinigung zur Förderung der Experimentellen Archäologie”, Archäologisches Landesmuseum Schloss Gottorf, Schleswig, 14. oktober.

Sejladsleder og bådebygger Tom Nicolajsen

Rekonstruktion af Roskilde 6, årsmøde i FRAUG, Norsk Maritimt Museum, Oslo, 19. marts.

Væver Anna Nørgaard

Weaving of sails. ”Maritime and Experimental Archaeology – the Danish Experience”, 9.

Southampton Kursus, Vikingeskibsmuseet, 9. juni.

Teamleder for udstillinger Anne C. Sørensen

The Burial Ship of Ladby, ”Maritime and Experimental Archaeology – the Danish Experience”, 9.

Southampton Kursus, Vikingeskibsmuseet, 7. juni.

Museumsinspektør Mikkel Haugstrup Thomsen

Nord Stream Pipeline – arkæologi langs en undersøisk gasledning, Marinarkæologisk Konference 2011, Dansk Sportsdykker Forbund, Slagelse, 5. marts.

FaroArm demonstration, ”Maritime and Experimental Archaeology – the Danish Experience”, 9. Southampton Kursus, Vikingeskibsmuseet, 9. juni.

Fra kogge til kravel, ”Skibe og søfart i Sydsandinavien fra Kristi fødsel til renæssancen”, Temadag for Saxo Institutets kursus *Arkæologi i Danmark og Norden 1*, Vikingeskibsmuseet, 3. oktober.

Museumsinspektør Athena Trakadas

The Skuldelev Reconstruction Project: Progress and Perspectives, ”Society for Historical and Underwater Archeology Annual Meeting”, Austin, Texas, USA, 8. januar.

The Skuldelev ships, ”Maritime and Experimental Archaeology – the Danish Experience”, 9.

Southampton Kursus, Vikingeskibsmuseet, 9. juni.

The Montenegrin Maritime Archeological Rescue Project (sammen med M. Zagarçanin, P. Zdravkovic, L. Blue & C. LeQuesne), "IKUWA 4", Zadar, Kroatien, 30. september.

Poster: *New approaches and technologies used to investigate estuarine environment of Loukkos river: the AUV* (Autonomous Underwater Vehicle, (sammen med M.-A. Geawhari, L. Huff, N. Mhammdi & H. Jirari), "MAPG-AAPG 2nd International Convention, Conference and Exhibition", Marrakech, Marokko, 5.-7. oktober.

Formidlingsforedrag

Formidlingsforedrag

Museets personale har gennem året holdt formidlingsforedrag ved arrangementer på og uden for museet. Se også **Vikingskibsmuseets Venner**:

Ph.d.-stipendiat Jonas Abkjær Andersen

Museets udviklingsmuligheder - Forståelse af gæster, formidling og rumlige forudsætninger, Konkrete anbefalinger i udviklingen af museum og formidling, til Ledelsessekretariatet, Vikingskibsmuseet, 4. april.

Leder af marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker

Vikingskibsmuseets Marinarkæologiske Undersøgelser 2011, Vikingskibsmuseets Venner, Vikingskibsmuseet, 10. november.

Museumsinspektør Lonnie Hansen

Oplæg om Vikingskibsmuseet, "Visionsdag for Hvidovre Hospital", København, 26. oktober.

Museumsinspektør Louise Kæmpe Henriksen

Dragons from the North - Building and Sailing a Viking Ship, T.H. Rogers Middle School, Houston, Texas, USA, 19. januar.

Voyage of the Dragon from the North - Building and Sailing a Viking Ship, Scarborough High School, Houston, Texas, USA, 20. januar.

Voyage of the Dragon from the North - Building and Sailing a Viking Ship, Houston Museum of Natural Science, Houston, Texas, 20. januar.

Voyage of the Dragon from the North - Building and Sailing a Viking Ship, San Jacinto Junior College, Houston, Texas, USA, 21. januar.

Dragons from the North - Building and Sailing a Viking Ship, Bend Charter School – Stepping Stones Elementary, Houston, Texas, USA, 21. januar.

Dragons from the North - Building and Sailing a Viking Ship, Harris County Public Library, Houston, Texas, USA, 22. januar.

Voyage of the Dragon from the North - Building and Sailing a Viking Ship, University of Houston, Houston, Texas, USA, 24. januar.

Museumsinspektør Mikkel H. Thomsen

Side Scan Sonar Workshop, Dansk Sportsdykkerforbund, Lillebælt og Århus, 29-31. januar.

Marinarkæologi i Roskilde Fjord, Skjoldungelandet, Vikingskibsmuseet, 8. februar.

Mandagsforedrag

- 7. februar fortalte Tom Nicolajsen og Morten Gøthche om arbejdet med "Roskilde 6".
- 7. marts fortalte Carsten Hvid, Ture Møller, Søren Nielsen og Anna Nørgaard om arbejdet med "Skuldelev 6 – ny fortolkning af skrog og rig".
- 4. april fortalte Jonas Abkjær Andersen om "Hvem er museets gæster?"
- 2. maj fortalte Louise Kæmpe Henriksen og Lonnie Hansen om "Sæsonens aktiviteter".
- 5. september fortalte Vibeke Bischoff om "Rekonstruktion af Osebergskibet".
- 7. november holdt Anton Englert oplæg om det næste bind i bogserien Ships and Boats from the North "Store fragtskibe i danske farvande 1000-1250".

Museet fik i 2011 på forsøgsbasis trykt 350 sæsonpas, der giver fri entré til Vikingskibsmuseet. Entrépassene er uddelt mod køb af entrébillet til museets besøgende på Turismens dag, sidste weekend i maj, og til 210 gæster fra en forening, der besøgte Vikingskibsmuseet torsdag den 9. juni.

I ugerne op til Vand- og Vindfestivalen iværksatte museet en markedsføring indsats med næsten 40 lysreklamer i Roskilde og omegn, distribution og ophængning af 250 plakater på Nordsjællandske attraktioner (museer o.l.), cafeer, overnatningssteder og vandrerhjem, hoteller, campingpladser, biblioteker og turistbureauer. 25.000 Go Card postkort blev placeret på 400 steder i København og omegn, ¼-sides annonce blev bragt i Ekstra Bladet lørdag den 13. august og 8.000 minifyers blev uddelt på Vikingskibsmuseet. Derudover var for- og efteromtale i de sjællandske blade, som Roskilde Avis, Roskilde Dagblad, Dagbladet Ringsted, Politiken i Byen, Weekendavisen, Dagbladet Køge og online omtale i AOK, kulturplakaten, Børn i byen og Kulturkalderen.

Vikingskibsmuseet meldte sig ind i foreningen Danske Turist Attraktioner (DTA) i foråret 2006 med henblik på at få en uvildig vurdering og en officiel klassificering af museet som turistattraktion. DTA's klassificering sker på grundlag af en ekstern, uafhængig og faglig vurdering af attraktionens oplevelsestilbud, service og fysiske faciliteter med inddragelse af turistattraktionens egne brugerundersøgelser. Vurderingen lægger størst vægt på oplevelsen såsom atmosfære og stemning, variation, kulturel værdi og originalitet samt formidling.

Som resultat af vurderingen fik Vikingskibsmuseet i 2006 tildelt 5 ud af 5 mulige stjerner. De 5 stjerner er udtryk for, at museet vurderes som en helstøbt attraktion på internationalt niveau. Beskrivelsen af museet kan ses på hjemmesiden <http://www.turistattraktion.dk/>. Museet har i 2011 formået at fastholde de 5 stjerner.

Vikingskibsmuseet har i 2009 fået *Tilgængelighedsmærket* indenfor forskellige handicap kategorier.

Vikingskibsmuseet er med i sammenslutningen *TopAttraktioner* - et samarbejde mellem en række af landets største turistattraktioner.

ØKONOMI

RESULTATOPGØRELSE

for perioden 1. januar - 31. december 2011
beløb i 1.000 kr.

Indtægter	2010	2011
Modtagne offentlige tilskud	14.549	13.580
Entré	6.018	6.228
Butik, restaurant og café	5.209	5.172
Salg af ydelser	8.226	12.294
Donationer og sponsorater	301	751
Finansielle poster	113	229
Indtægter i alt	34.416	38.254
Udgifter		
Andre eksterne udgifter	-12.956	-17.982
Personaleomkostninger	-21.452	-20.266
Afskrivninger	0	0
Udgifter i alt	-34.408	-38.248
Årets resultat	8	6

Miljøregnskab	2010	2011
Elforbrug i kWh	332.651	327.512
Varmeforbrug i Mwh	710	647
Vandforbrug i m3	1.488	1.076

Roskilde, 30. april 2012
Museumsdirektør Tinna Damgård-Sørensen
Økonomichef Claus Christiansen
Revisor: RIR REVISION statsautoriserede revisorer I/S
Foranstående resultatopgørelse og balance er en forenklet
udgave af årsrapporten, herunder ved udeladelse af noter.

BALANCE

pr. 31. december 2011
beløb i 1.000 kr.

Aktiver	2010	2011
Bygninger	5.260	5.260
Varebeholdninger	1.282	1.403
Tilgodehavender	5.031	3.753
Forudbetalte omkostninger	259	507
Deposita	48	48
Likvide beholdninger	20.313	23.607
Aktiver i alt	32.193	34.578
Passiver		
<i>Egenkapital</i>		
Overført overskud fra tidligere år	53	61
Årets overskud	8	6
<i>Egenkapital i alt</i>	61	67
<i>Gæld</i>		
Hensættelser og igangv. projekter	20.223	23.746
Prioritetsgæld	5.260	5.260
Leverandører af varer og tjenesteydl.	2.782	1.551
Anden gæld	3.867	3.954
<i>Gæld i alt</i>	32.132	34.511
Passiver i alt	32.193	34.578

Bestyrelse:
Joy Mogensen
Leo Bjørnskov
Gurli Martinussen
Lars Fredsted

Tilskud og indtægter

Vikingskibsmuseet har modtaget kr. 13.580.208 i offentlige tilskud i 2011, hvilket er godt 1,4 millioner kroner mindre end året før.

Roskilde kommune ydede et tilskud på kr. 8.728.526; kommunen reducerede således tilskuddet med godt 1,2 million kroner i forhold til året før i forbindelse med besparelser på det kommunale budget. Staten ydede et samlet tilskud på kr. 4.851.682; sammenlignet med året før blev det statslige tilskud reduceret med godt 200.000 kroner – som en kombination af reduktion og manglende prisfremskrivning.

Museets faste offentlige tilskud i 2011 udgjorde i alt 36 % af museets driftsgrundlag.

Udover de offentlige tilskud har museet tiltrukket kr. 750.666 i tilskud og donationer, øremærket til forskellige projekter, primært til aktiviteter omkring bygningsrenovering, udstilling og mindre formidlingsprojekter. Museet har modtaget donationer og tilskud fra følgende fonde og firmaer; RealDania Fonden, Nord Stream, Vikingskibsmuseets Venner, Roskilde Kommune og Skovgaard & Frydensberg.

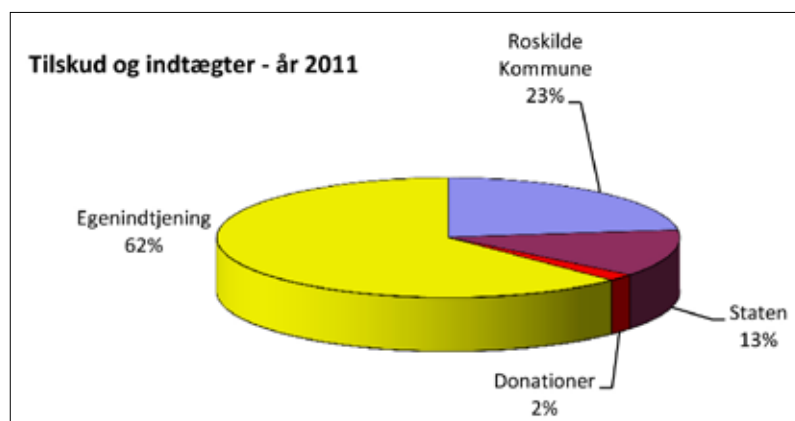
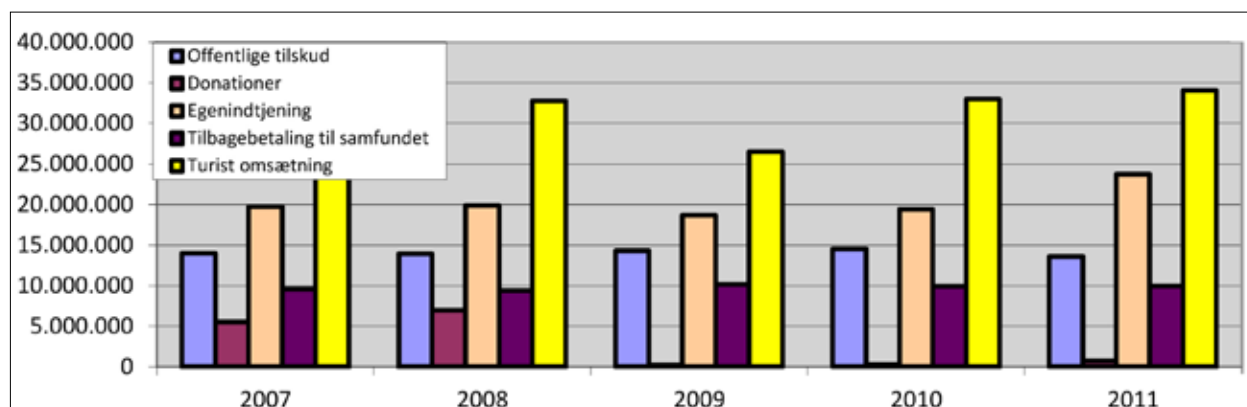

Fig. 1: Tilskud og indtægter 2011.

Fig. 2: Udvikling i tilskud og indtægter sammenlignet med turistomsætning mv. fra 2007 – 2011.

Besøgende

I alt 115.129 gæster har besøgt museet i 2011; heraf 70.623 voksne og 44.506 børn og unge under 18 år. 69,5 % af museets gæster kom fra udlandet. Sammenlignet med året før er antallet af betalende gæster steget med 3,3 %. Stigningen udgøres primært af voksne i grupper. Antallet af gratister, herunder skolebørn, er faldet.

Besøgstallet er blandt de laveste i museets historie, og det levede ikke op til forventningen om 118.000 gæster. Det afspejler den aktivitetsnedgang, der fulgte i kølvandet på de økonomiske besparelser.

Rent økonomisk betød sammensætningen af betalende og ikke betalende gæster, at den samlede entréindtægt blev kr. 327.855 større end budgetteret.

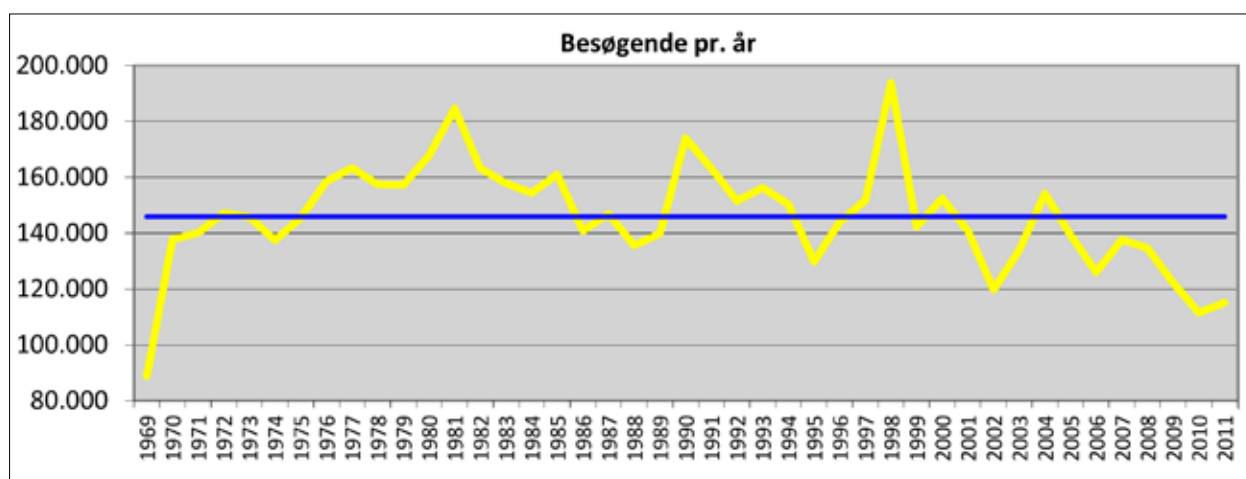

Fig. 3: Besøgstal: udvikling fra 1969 til 2011.

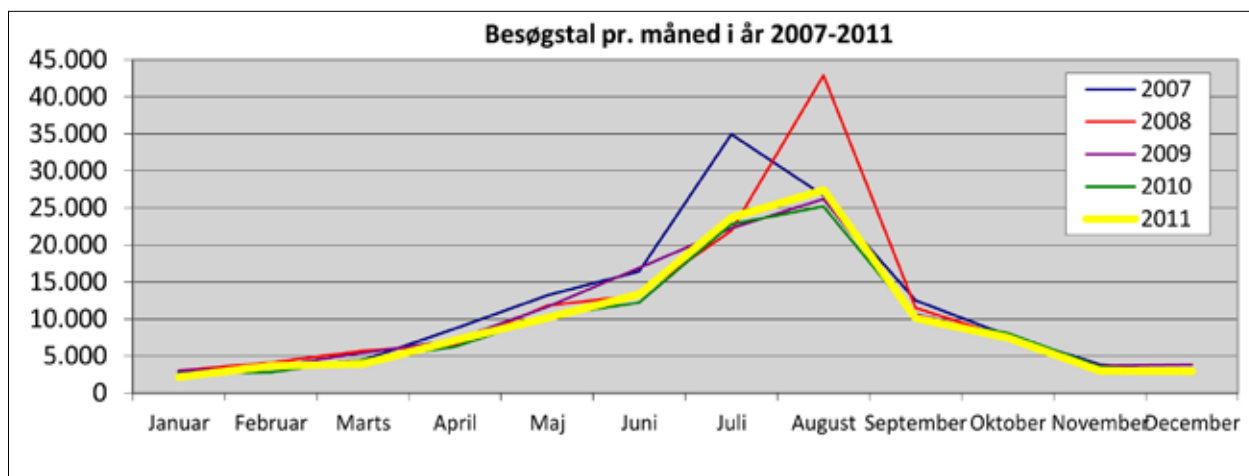

Fig. 4: Museets besøgende fordelt på måneder: udvikling 2007 – 2011.

I besøgsgruppen ”Voksne i grupper” indgår aftaler med forskellige kortudbydere såsom FDM, Danhostel og lignende. I 2006 fik børn og unge under 18 år gratis adgang. I 2008 var der et stort antal gratis besøgende i forbindelse med *Havhingstens* hjemkomst.

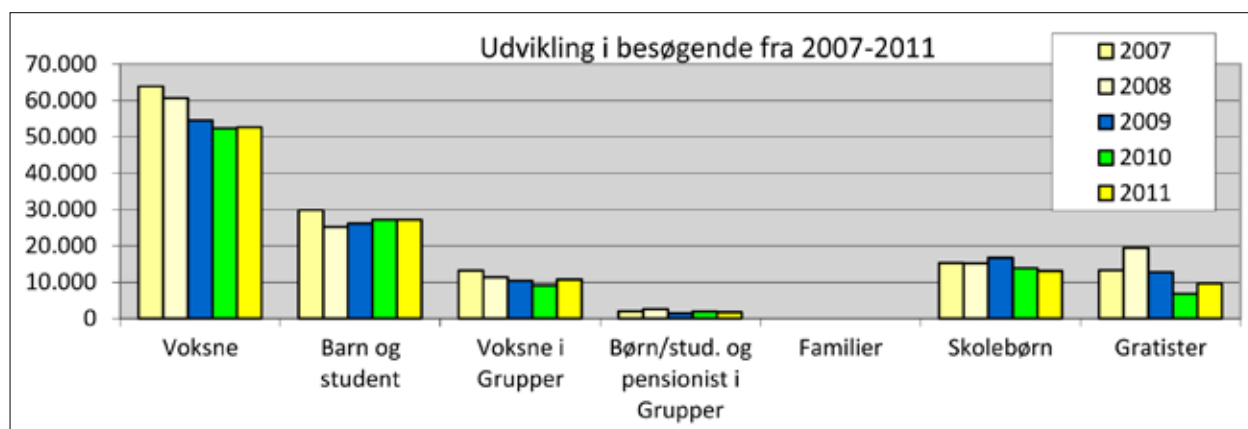

Fig. 5: Udvikling i besøgsgrupper 2007 – 2011.

I forbindelse med billetsalget er 25.598 gæster, svarende til ca. 22 % af de besøgende, blevet spurgt om hjemland eller postnummer. 69,5 % af museets betalende gæster kom i 2011 fra udlandet, mens 30,5 % kom fra Danmark. Af de besøgende kom 4,2 % fra Roskilde.

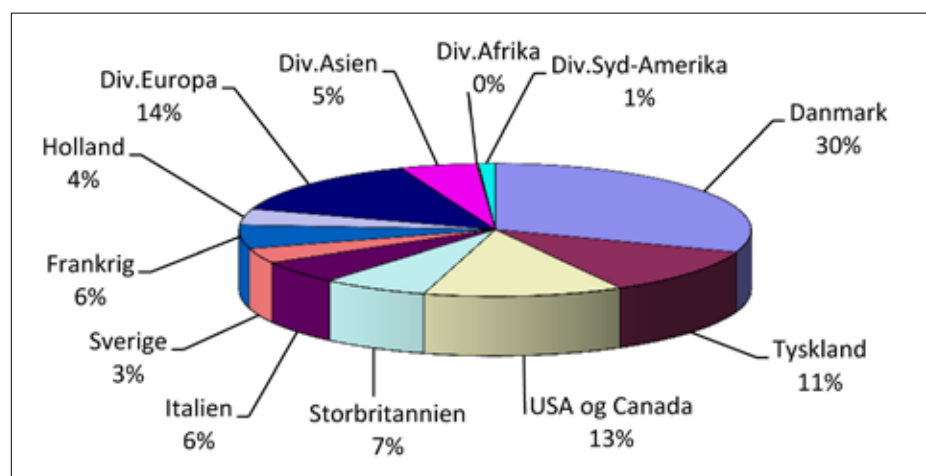

Fig. 6: Den internationale sammensætning af betalende gæster i 2011.

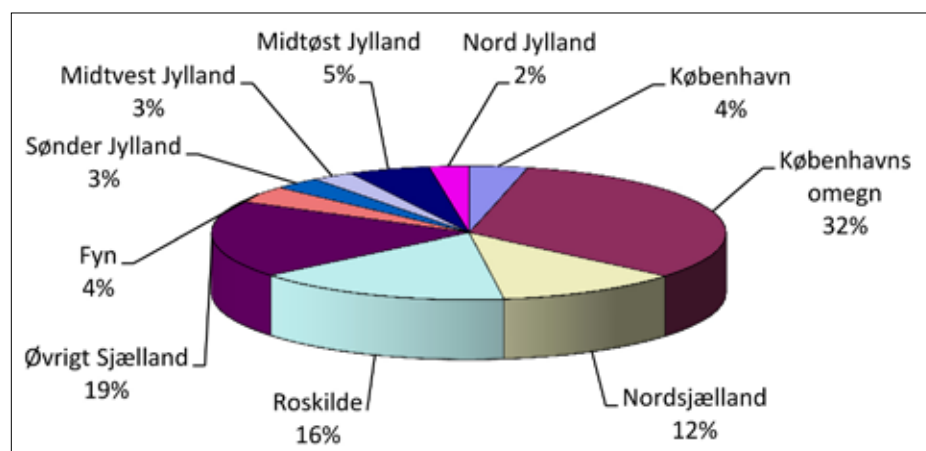

Fig. 7: Fordeling af de 29,9 % danske besøgende på landsdele 2011.

Særlige besøg

22. august besøgte Dr. Kyrill Rybak fra det russiske Kulturministerium Vikingeskibsmuseet for at få inspiration til udarbejdelse af ny russisk lovgivning vedrørende den marine kulturarv.

Sejlads

12.966 gæster har i 2011 deltaget i sejlads med både fra museets bådsamling på Roskilde Fjord. Det er en nedgang i forhold til året før på 970 deltagere. Nedgangen fordeles på 1.212 deltagere på turistsejladser, 478 skolebørn og modregnet en stigning på 720 for private grupper.

Den store nedgang på 1 times turistsejladser skyldes væsentlig at der i sommeren har været dårligt sejladsvejr, hvorfor der er blevet aflyst 205 sejladser ud af 592 udbudte turistsejladser.

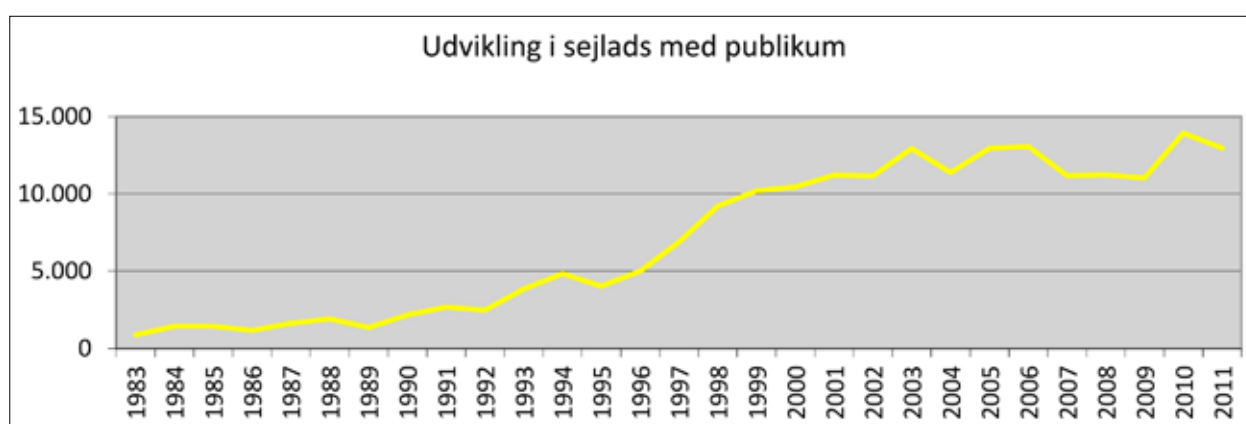

Fig. 8: Antal gæster, der har deltaget i sejlads 1983 – 2011.

Omsætningen i sejladsen er steget fra kr. 977.879 i 2003 til kr. 1.176.257 ekskl. moms i 2011, svarende til en stigning på ca. 20 %.

I forhold til 2010 er omsætningen steget med kr. 13.804 på trods af det faldende deltagerantal. Det skyldes en ændring i sammensætningen af deltagere: Der har været flere private grupper, som ca. betaler 200 kr. for 2 timers sejlads pr. deltager, frem for 1 times sejlture til en betaling på 80 kr. pr. deltager.

Omsætningen pr. sejllende gæst er i perioden 2003-2011 steget fra kr. 75,54 til kr. 90,72 ekskl. moms, svarende til en stigning på ca. 20,0 %.

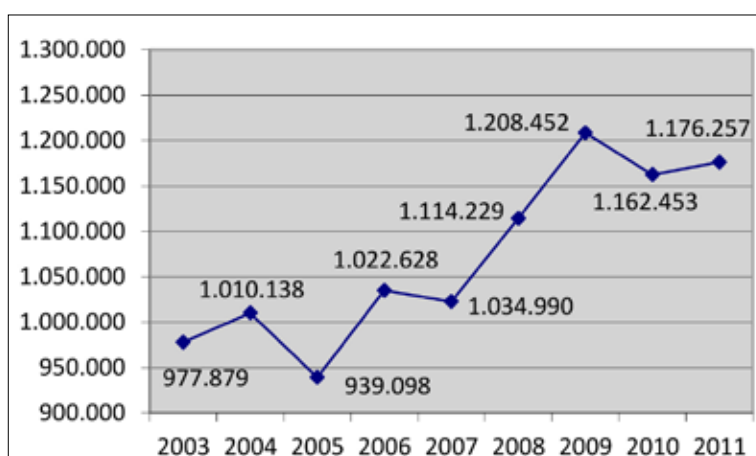

Fig. 9: Udvikling i omsætning i sejladsen 2003 – 2011.

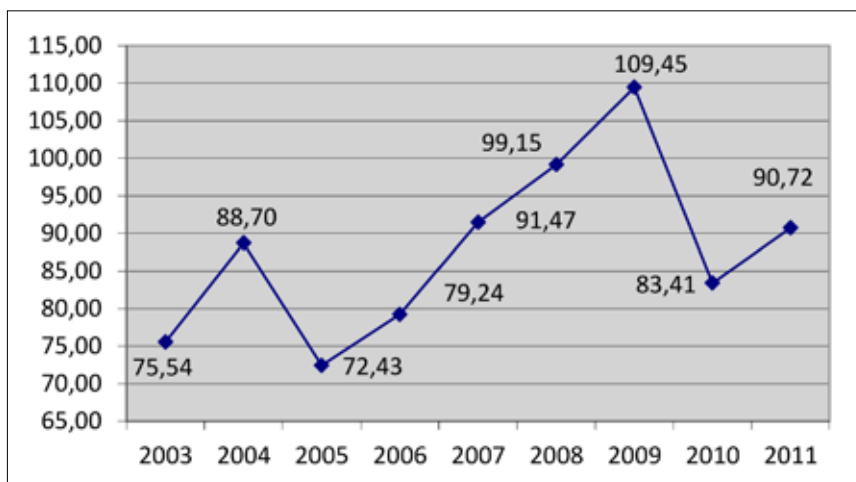

Fig. 10: Udvikling i sejlsomsætning pr. sejrende gæst 2003 – 2011.

Sejlsomsætningen pr. museumsgæst er steget fra kr. 7,30 til kr. 10,22 ekskl. moms, svarende til en stigning på ca. 40 %.

Årsagen til det omsætningsmæssige fald fra 2010 til 2011 på kr. 0,21 pr. museumsgæst skyldes det dårlige vejr, som bevirkede, at en mindre procentdel af de besøgende har deltaget i denne aktivitet.

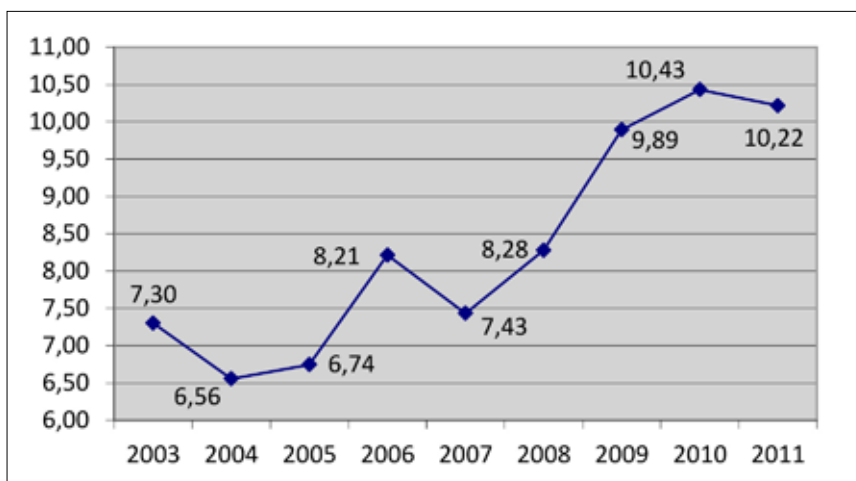

Fig. 11: Udvikling i sejlsomsætning pr. museumsgæst.

Sejlsaktiviteten er størst i forårs- og sensommermånederne, hvor skoler og firmaer udgør de store kundegrupper. I perioden medio juni til medio august holder skoler og firmaer ferie, hvorfor aktiviteten stort set begrænses sig til turistsejladser, dog har der været en større aktivitet i turistsejladserne i både 2011 og i 2010 end tidligere år.

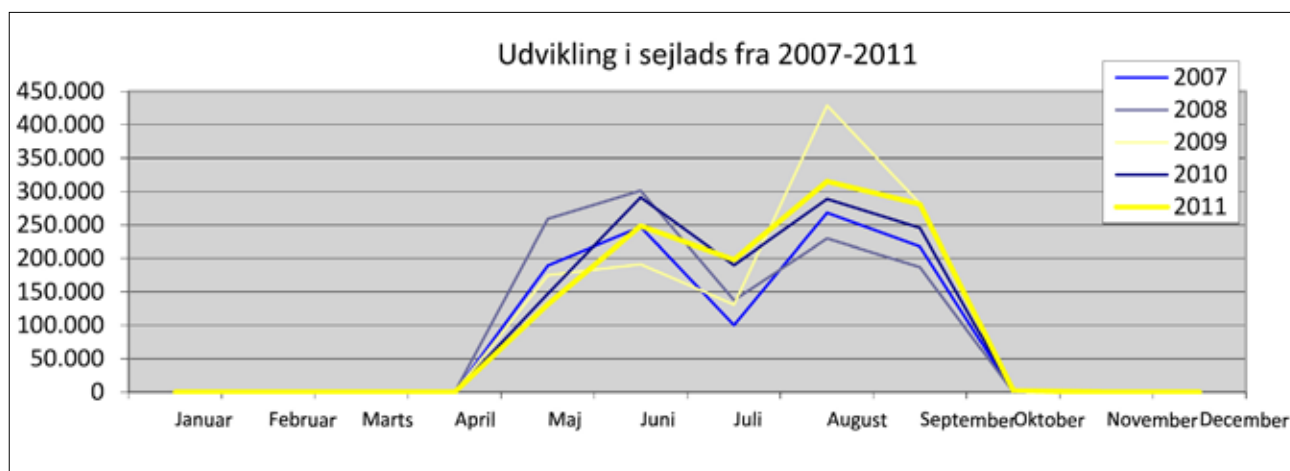

Fig. 12: Sejladsomsætning fordelt på måneder 2007 – 2011.

Butik

Omsætningen i butikken og caféen er faldet fra kr. 5.082.755 i 2007 til kr. 4.398.908 ekskl. moms i 2011. Omsætningen pr. gæst er i samme periode steget fra kr. 36,94 til kr. 38,21, svarende til en stigning på ca. 3,5 %.

Sammenlignet med sidste år ses en stigning på kr. 102.620 i den samlede omsætning. Omsætningen indeholder også sommercaféen på museumsøen. Betragtes omsætningen fra butikken isoleret (dvs. uden omsætning i automatcaféen i Vikingskibshallen og caféen på museumsøen) er omsætningen i 2011 steget med kr. 13.053 i forhold til året før.

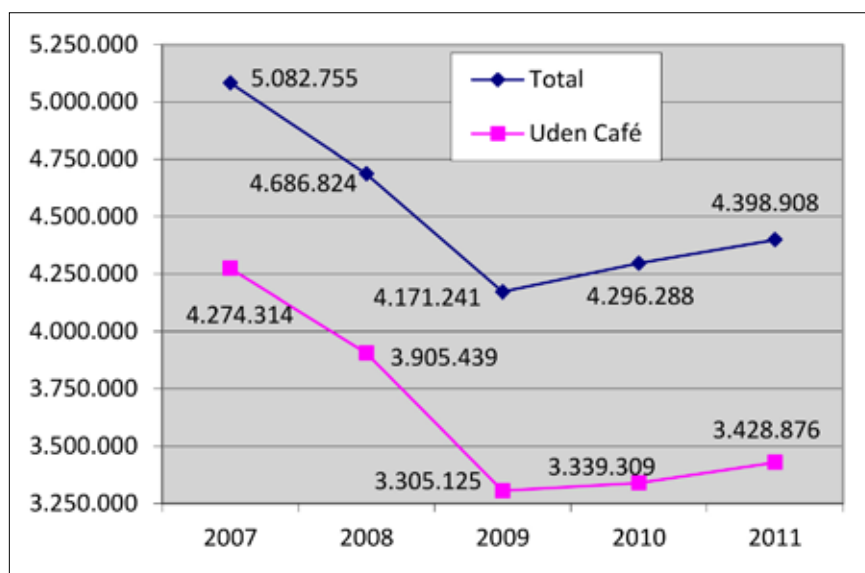

Fig. 13: Udvikling i butik-
omsætning (ekskl. moms)
2007 – 2011.

Sammenlignet med 2010 er omsætningen pr. gæst i 2011 faldet med kr. 0,34 fra kr. 38,55 (2010) til kr. 38,21 (2011). Faldet er fordelt med kr. 0,18 på butiksoomsætningen og kr. 0,16 på caféomsætningen.

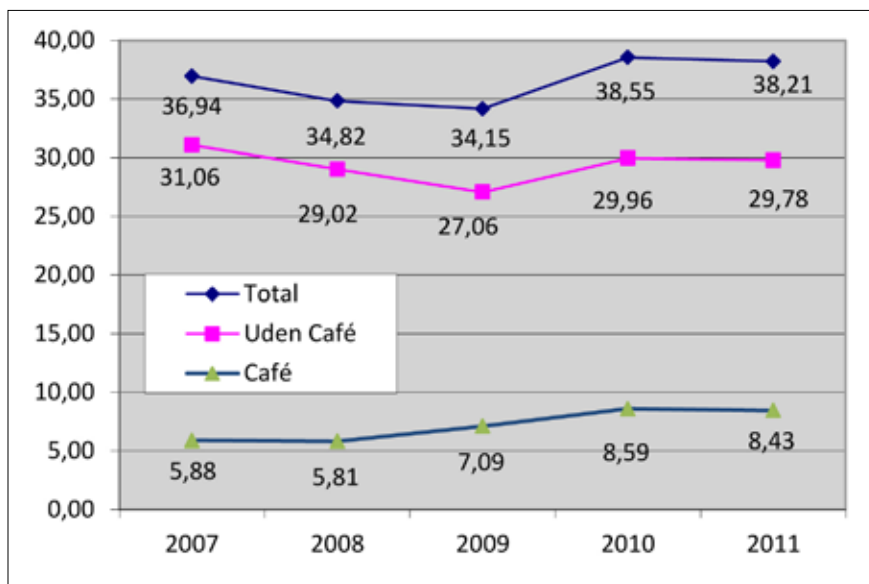

Fig. 14: Udvikling i butiksoomsætning pr. gæst (inkl. moms) 2007 – 2011.

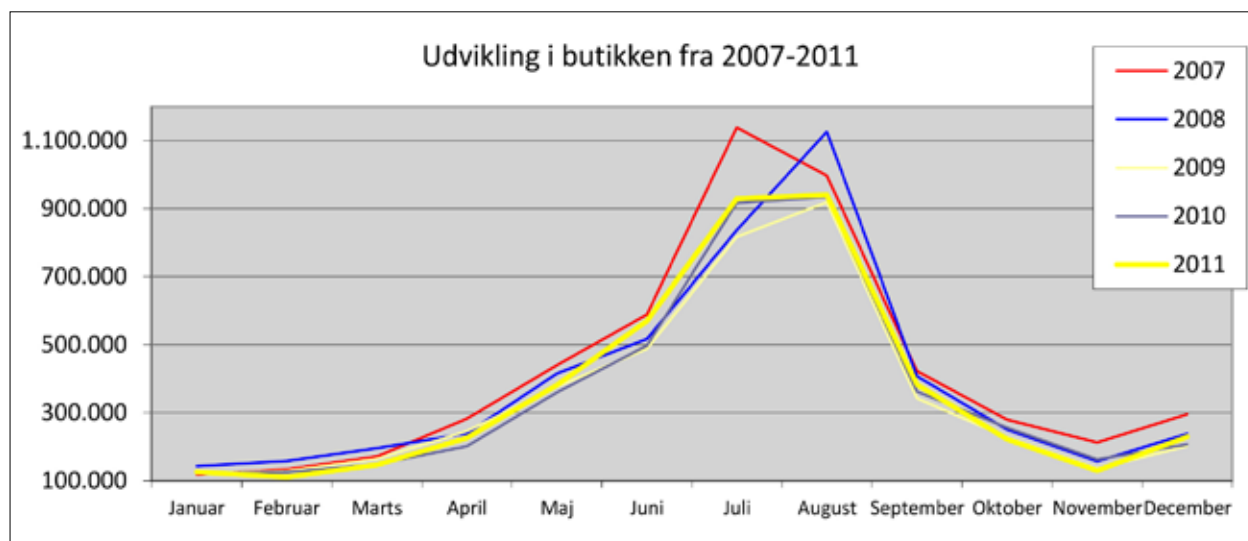

Fig. 15: Udvikling i butiksoomsætning pr. måned 2007 – 2011.

Personale

I alt 128 personer, svarende til 54 årsværk, har i kortere og længere perioder været ansat ved museet. 14 personer har herudover været tilknyttet i beskæftigelsesprojekter i kortere og længere perioder.

Årsagen til faldet i antal årsværk er, at nedskæringerne på de offentlige tilskud førte til endnu større besparelser på budgettet, idet muligheden for egen indtjening gennem salg af ydelser blev reduceret. Besparelserne medførte stillingsnedlæggelser, arbejdsomlægning, omorganisering og en samlet aktivitetsnedgang, der slår igennem på antallet af årsværk.

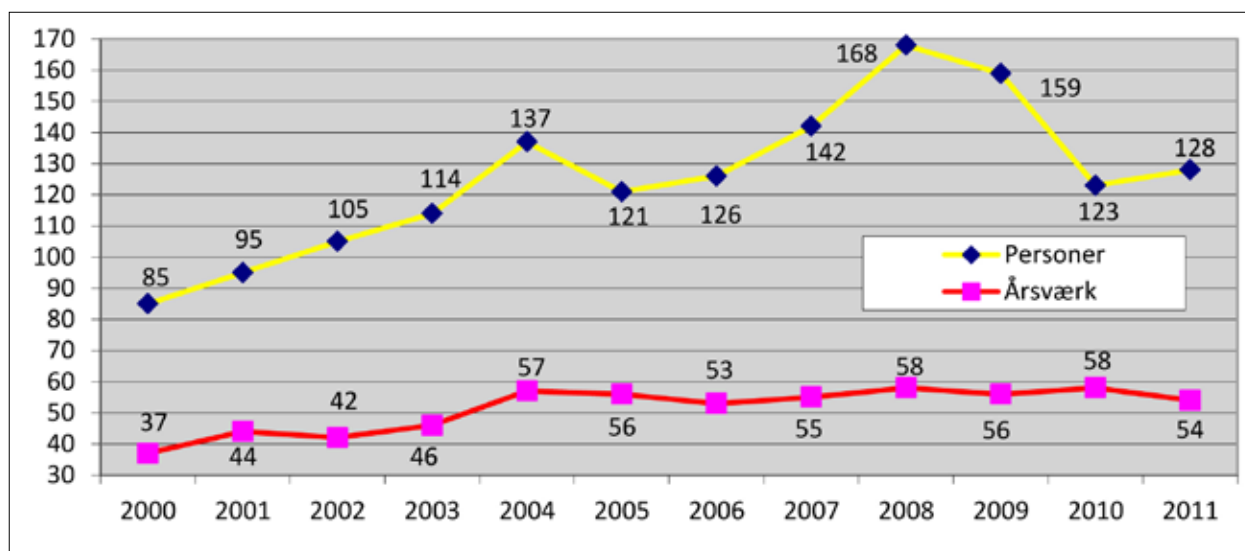

Fig. 16: Personale, antal personer og årsværk 2000 – 2011.

Miljøforhold

Museet forsøger gennem hele sit virke at tilgodese miljøet mest muligt, hvorfor der til stadighed er fokus på forbruget af vand, varme og elektricitet. Det er igen lykkedes at mindske forbruget af elektricitet, vand og varme i 2011

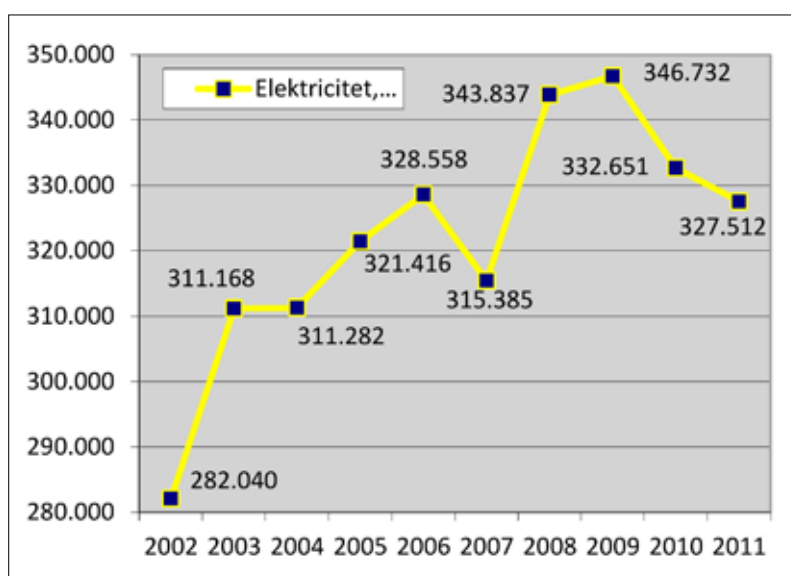

Fig. 17: Elforbrug 2002 – 2011.

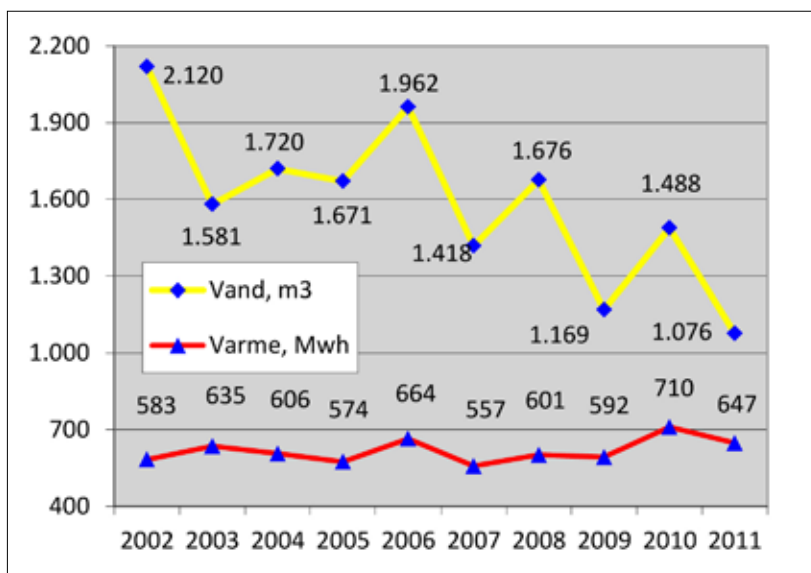

Fig. 18: Vand og varmeforbrug 2002 – 2011.

Tilbagebetaling til samfundet

Vikingskibsmuseet er den største turistattraktion i Roskilde målt på besøgstal.

- 39 % af VM's besøgende kommer til Roskilde alene for at besøge museet
- 19 % besøger også Domkirken og
- 42 % besøger tillige Roskilde by.

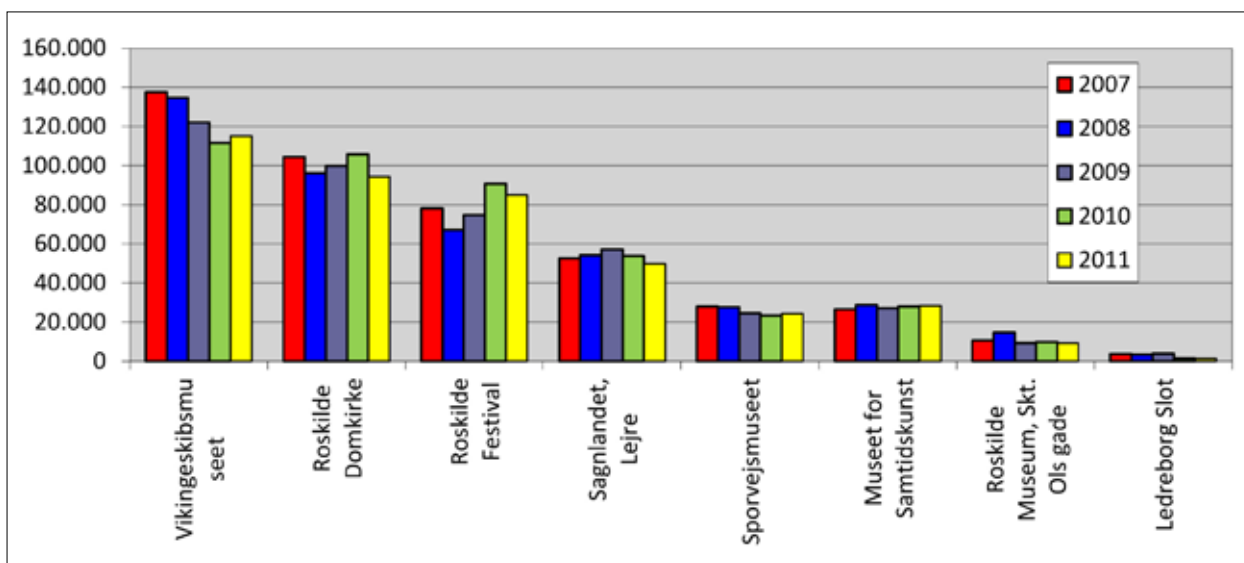

Fig. 19: Besøgstal på attraktioner i Roskilde området 2007 – 2011.

Det kan således konstateres, at Vikingeskibsmuseet ikke alene har kulturhistorisk betydning, men også har en central placering i branding af Roskilde som en aktiv og attraktiv kulturby. Vikingeskibsmuseets betydning for turistomsætningen i Roskilde og Region Sjælland belyses af de beregninger, som er foretaget gennem ABS-analyse (Attraktionernes Betydning for Samfundet) som er udviklet i ODA samarbejdet (Oplevelsesudvikling i Danske Attraktioner). Beregningerne er baseret på oplysninger fra museets besøgsregistreringer og publikumsundersøgelser, der bl.a. viser at:

- 69,5 % af de besøgende kommer fra udlandet
- 30,5 % af de besøgende kommer fra Danmark, heraf kommer 4,2 % fra Roskilde

- 44.900 besøger området primært på grund af Vikingeskibsmuseet
- 21.875 besøger området på grund af Vikingeskibsmuseet, men også andre attraktioner/lokationer i området
- 48.354 besøger området eller bor i området og derfor besøger Vikingeskibsmuseet i anden forbindelse
- 69 % af de besøgende er endagsturister og
- 8 % af de besøgende er overnattende turister

De anvendte data er blevet bearbejdet i en tillempet udgave af de officielt anerkendte beregningsmodeller TØBBE og LINE. Beregningerne for 2011 er justeret i forhold til det aktuelle besøgstal på 115.129.

Beregningerne viser, at Vikingeskibsmuseet i 2011 har påvirket samfundet med en turistmæssig omsætning på ca. 34,3 mio. kr. hvoraf omsætningen på 21,1 mio. kr. lægges i lokalområdet. Museets egen omsætning, beskæftigelse og afledte skatter og afgifter indgår ikke i tallene.

Vikingskibsmuseets betydning for samfundet (ABS)		
Vikingskibsmuseet besøges af:	115.129	gæster i alt
På grundlag af en publikumsanalyse kan gæsterne opdeles således:		
44.900	Besøger området primært på grund af Vikingskibsmuseet	
21.875	Besøger området på grund af Vikingskibsmuseet, men besøger også andre attraktioner/lokationer i området	
48.354	Besøger området eller bor i området og besøger derfor Vikingskibsmuseet i anden forbindelse	
Af det samlede besøgsantal er:	62.728	endagsturister
Disse 60.409 endagsturister, skaber en omsætning på kr.:	31.704.035	
Af det samlede besøgsantal vælger de:	6.108	at overnatte i lokalområdet
Disse 5.578 overnattende gæster, skaber en omsætning på kr.:	2.546.866	
De gæster, der kommer primært og delvist pga. Vikingskibsmuseet, skaber samlet en omsætning, udover den som lægges på Vikingskibsmuseet, på kr.:	34.250.901	heraf udgør omsætning i lokalområdet
		kr. 21.064.304
Vikingskibsmuseet skaber:	45	Arbejdspladser i samfundet udover Vikingskibsmuseets egne arbejdspladser.
Disse 43 arbejdspladser bidrager med kr.:	11.987.815	Til de offentlige kasser, i form af moms, A-skat. ATP o.lign.

Fig. 20: Vikingskibsmuseets betydning for omsætning og arbejdspladser udenfor museet.

Af museets egen omsætning betales store beløb tilbage til samfundet via skatter på det ansatte personale, moms og afgifter mv. I 2011 beløber den direkte tilbagebetaling sig til kr. 9.974.657.

Fig. 21: Direkte tilbagebetaling til samfundet.

Direkte betaling Vikingskibsmuseet / Samfund	
<i>i hele kr.</i>	
Direkte betaling til samfundet:	
A-skat, AM-bidrag	6.701.591
ATP	175.860
Salgsmoms	2.329.532
Lønsumsafgift	0
Energiafgifter netto	294.702
Ejendomsskatter	0
Økonomistyrelse	208.380
AER,AES, FIB mv.	264.592
I alt direkte tilbagebetaling til samfundet:	9.974.657
Modtaget fra samfundet:	
Ordinære driftstilskud fra det offentlige	13.795.258
Ekstraordinære driftstilskud fra det offentlige	0
Refusion fra fleks-jobbere mv.	2.515.543
Refusion, sygedagpenge	66.095
Refusion af Energiafgifter	84.097
Øvrige omkostningsrefusioner	57.267
I alt direkte betaling fra samfundet:	16.518.260
Nettobidrag fra/til det offentlige	-6.543.603

Af museets egne indkøb ligger store beløb i Roskilde kommune eller indenfor Region Sjælland. I 2011 beløber det direkte køb i Roskilde kommune sig til kr. 4.712.741. Jævnfør figur 22.

Fig. 22: Museets indkøbsfordeling.

Vikingskibsmuseets Indkøbsstruktur		
	kr.	%fordeling
Indenfor kommune	Kr. 4.712.741	24,9 %
Indenfor Region	Kr. 2.357.620	12,5 %
Resten af Danmark	Kr. 10.267.797	54,2 %
Udenfor Danmark	Kr. 1.598.286	8,4 %
Indkøb i alt	Kr. 18.936.445	

Samlet set er Vikingskibsmuseet således en kulturinstitution, som på mange måder giver samfundet ”valuta for pengene”, jævnfør figur 23.

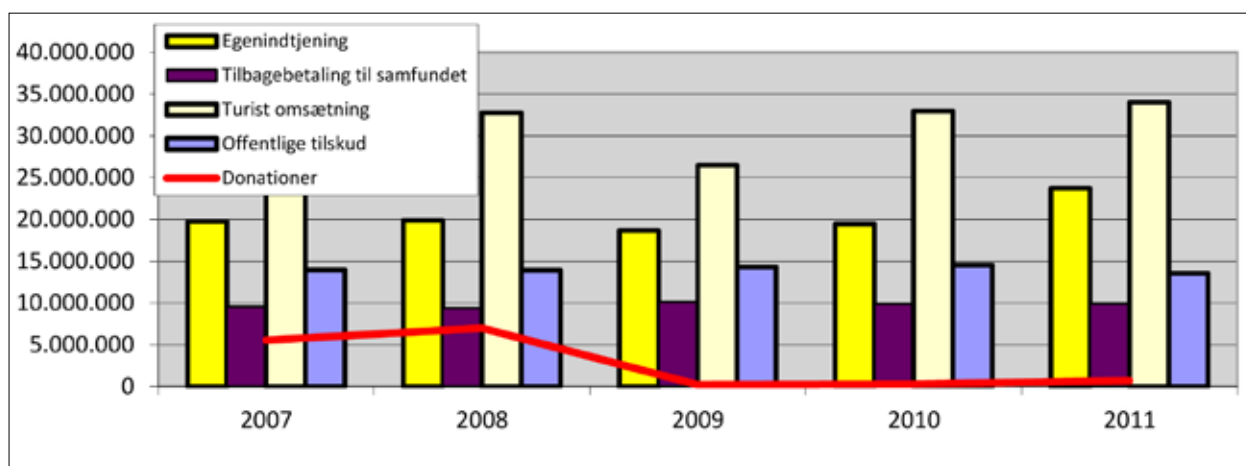

Fig. 23: Sammenhæng mellem egenindtjening, tilbagebetaling til samfundet, offentlige tilskud, afledt turistomsætning i Roskilde samt donationer.

Samlet konklusion om museets betydning for samfundet

Vikingskibsmuseet er et vartegn for Danmark – og for Roskilde. Den internationale Guide Michelin har tildelt museet 3 stjerner af 3 mulige, hvilket angiver, at museet er en rejse værd i sig selv.

DTA, Danske Turist Attraktioners stjernemærkningsordning, har tildelt museet 5 stjerner.

Lokalt ligger museet på højde med Roskilde Domkirke og Roskilde Festival, når udenlandske gæster tænker på Roskilde. Vikingskibsmuseet er således den attraktion i Roskilde, der tiltrækker flest udenlandske besøgende; Ca. 70 % af museets betalende gæster kommer fra udlandet, svarende til ca. 80.000 udenlandske turister. Heraf kommer de største besøgsgrupper fra; Tyskland, Holland, England, Amerika og Italien.

De udenlandske besøgende har stor betydning for handelslivet i kommunen – en beregning foretaget efter TØPPE modellen viser, at Vikingskibsmuseet genererer en turistomsætning i 2011 på ca. 34,2 mio. kr., hvoraf størstedelen omsættes i lokalområdet.

Museet har gennem året arbejdet målrettet for at opretholde og udvikle sin rolle og sin betydning for det omkringliggende samfund; for fortsat at gøre sig værdig til anerkendelsen; og for at leve op til de forventninger, der udspringer af de mange positive vurderinger.

ADMINISTRATION

Bestyrelse

Museets bestyrelse har i 2011 bestået af:

Formand Joy Mogensen, borgmester, Roskilde Kommune

Næstformand Leo Bjørnskov, tidligere departementschef (formand i Vikingeskibsmuseets venner)

Gurli Martinussen, direktør (bestyrelsesmedlem i Vikingeskibsmuseets venner)

Lars Fredsted, adm. direktør

Efter museets vedtægter skal der udpeges fem bestyrelsesmedlemmer med følgende kompetencer:

- Et medlem af Byrådet i Roskilde Kommune, udpeget af Roskilde Byråd
- En person med indsigt i politiske beslutningsprocesser på regionalt og statsligt niveau, udpeget af Vikingeskibsmuseets Venner
- En person med relevant kompetence for museets strategiplan, udpeget af Vikingeskibsmuseets Venner
- En person med erhvervskompetence fra en større virksomhed, udpeget af Dansk Industri
- En person med forskningskompetence, udpeget af Vikingeskibsmuseets Venner

Sidstnævnte bestyrelsespost holdes vakant siden 2010, mens bestyrelsen tager stilling til, hvilke kompetencer bestyrelsen eventuelt har behov for at supplere sig med i relation til den nye vision og strategi, som formuleres inden udgangen af året.

Chefgruppe

Vikingeskibsmuseets chefgruppe har i 2011 bestået af:

Direktør og chef for Undersøgelser, forskning og udstilling Tinna Damgård-Sørensen

Chef for Maritime håndværk, rekonstruktion og publikumsaktiviteter Søren Nielsen

Chef for Økonomi, administration og bygningsdrift, Claus Christiansen

Samarbejdsudvalg

I 2011 var samarbejdsudvalget sammensat som følger:

Ledelsesrepræsentanter	Tinna Damgård-Sørensen, formand Claus Christiansen Søren Nielsen
Tillidsrepræsentanter	Rikke Tørnsø Johansen, næstformand, HK Anton Englert, Dansk Magisterforening Tom Nicolajsen, Metal

Sikkerhedsudvalg

I 2011 var sikkerhedsudvalget sammensat som følger:

Formand:	Tinna Damgård-Sørensen
Ledelsesrepræsentanter:	Claus Christiansen, sikkerhedsgruppe for kontorpersonale Marie Krogh-Nielsen, sikkerhedsgruppe for frontpersonale Søren Nielsen, sikkerhedsgruppe for håndværkere
Sikkerhedsrepræsentanter:	Jørgen Dencker, sikkerhedsgruppe for kontorpersonale Hans Peter Nielsen, sikkerhedsgruppe for frontpersonale Ture Malte Møller, sikkerhedsgruppe for håndværkere

Personalehåndbog

Håndbogen rettes løbende til efter de personalepolitiske beslutninger, der træffes i henholdsvis chefgruppe, samarbejdsudvalg og i arbejdsmiljøorganisationen.

Personale

Der er i årets løb sket følgende bevægelser på personaleområdet:

Afdelingen for maritime håndværk, rekonstruktion og publikumsformidling

Erik Jochumsen blev udlært som bådebygger 31. januar og fratrådte pr. 31. august.

Malthe Solhøj blev ansat som ny bådebyggerlærling fra den 16. maj og tre år frem.

Tom Nicolajsen er ansat som sejladsleder fra 1. april.

Hanus Jensen har fået orlov fra 1. juni for de næste ca. tre år at være leder på bygningen af en fuldskala rekonstruktion af Ladbykibet på Ladbymuseet i Kerteminde.

Birger Andersen er ansat som vikarierende bådebygger for Hanus Jensen.

Rebsluger Carsten Hvid fratrådte 31. december efter at have fået tilbudt job som skipper på *Draken Harald Hårfagre*, som er under bygning i Haugesund i Norge.

Marie Krogh Nielsen er ansat som teamleder for publikumsformidlingen fra den 1. juni.

Simon Hirthe fik forlænget sin ansættelse frem til 31. maj 2012

Michael Larsen fratrådte sin ansættelse som museumsmedarbejder pr. 1. maj.

Erik Gregersen (som også samarbejder med museet omkring teambuilding kurser) fik ansættelse i 17 dage i perioden 3. juni til 21. august til at udvikle publikumsaktiviteter til og med Vand og Vindfestivalen 20.-21. august.

Afdelingen for forskning, undersøgelser og udstilling

Chef for formidling og undervisning Merete Ettrup fratrådte sin stilling pr. 31. august.

Anton Englert er ansat som forskningskoordinator fra 1. april.

Anne C. Sørensen er ansat som teamleder for udstillinger fra 1. april.

Lonnie Hansen er forlænget i sin projektansættelse som museumsinspektør frem til 31. december 2012.

Lis Dahl Christensen er ansat i fleksjob i fotoarkivet 4 dage om ugen fra 21. marts til 31. marts 2015.

Ivan Jakobsen er ansat fra 14. november til 30. april 2012 og deltager i den grafiske produktion i udstillinger og marketing. Ansættelsesforholdet vil muligvis blive forlænget yderligere.

Marinarkæologer:

Morten Johansens fuldtidsstilling er forlænget frem til 31. december.

Andreas Kallmeyer Bloch har arbejdet i deltidsstilling i perioden 18. juni til 31. oktober.

Tim Dencker har arbejdet i deltidsstilling i perioden 30. marts til 31. december.

Skoletjenesten

Marie Louise Krogh-Nielsen vendte tilbage fra på barselorlov 7. februar og fik orlov for at varetage stillingen som teamleder for publikumsformidling pr. 30. maj, foreløbigt frem til 31. maj 2012.

Marie Broen er ansat af Skoletjenesten pr. 1. august som vikar for Marie Louise Krogh-Nielsen, foreløbigt frem til 1. juni 2012.

Ledelsesekretariatet

Anne Kahr-Højland fratrådte sin stilling pr. 1. april.

Preben Rather Sørensens stilling som kommunikationsleder blev nedlagt 31. marts.

Afdelingen for økonomi, administration og bygningsdrift

Charlotte Feldt Baunsgaard fratrådte som receptionist pr. 31. maj.

Rikke Johansen er ansat som teamleder for kommunikation, markedsføring og salg fra 1. april.

Preben Rather Sørensens er tiltrådt stillingen som kommunikations- og projektmedarbejder fra 1. april.

Toke Nissen blev ansat som museumshåndværker fra 7. februar frem til 13. juli 2012.

Linda Søndergaard Madsen gik på barsel 16. september frem til 31. december 2012.

Camilla Søndergaard blev ansat i regnskabsafdelingen fra 30. august til 31. maj 2012. Camilla har opsagt sin stilling pr. 29. februar 2012.

30 års jubilæum

Direktør og chef for Undersøgelser, forskning og udstilling Tinna Damgård-Sørensen kunne fejre 30 års ansættelsesjubilæum på Vikingskibsmuseet, heraf de sidste 15 år som direktør. Jubilæet blev fejret i forbindelse med museets jule-reception mandag den 5. december.

Dødsfald

Arkitekten bag Vikingskibshallen, professor Erik Christian Sørensen, døde den 20. august 2011 i en alder af 88 år. Erik Christian Sørensen var en af det 20. århundredes store danske arkitekter, uddannet på Kunstakademiets Arkitektskole i 1942-47. I 1952 etablerede han egen tegnestue, og få år senere vandt han konkurrencen om en udstillingsbygning til de fem Skuldelevskibe. Vikingskibshallen blev fredet i 1997, og Erik Christian Sørensen var til det sidste engageret i de bevaringsmæssige problemstillinger omkring bygningen.

Ole Crumlin-Pedersen døde den 14. oktober 2011. Han blev 76 år. Ole Crumlin-Pedersen var uddannet civilingeniør, men viede sit liv til den maritime kulturarv. Han stod sammen med Olaf Olsen bag udgravningen af de fem Skuldelevskibe; han opbyggede et museum omkring dem, og han udviklede et helt nyt arbejdsfelt: Marinarkæologien. I 1993 kunne han takket være støtte fra Danmarks Grundforskningsfond indlede opbygningen af Nationalmuseets Marinarkæologiske Forskningscenter, der placerede Roskilde og dansk marinarkæologi helt i front af den internationale forskningsverden. Ole Crumlin-Pedersen afgav ledelsen af Vikingskibshallen i 1982, men han bevarede et direkte engagement i museets udvikling som medlem af museets bestyrelse og senere som bestyrelsesmedlem i foreningen Vikingskibsmuseets Venner.

Den 9. november døde museumshåndværker Birger Christensen, 62 år gammel. Birger Christensen var uddannet bygningsnedker og blev ansat på Vikingskibsmuseet i 1995 for at deltage i genopbygningen af *Helge Ask*, der var forlist ud for Vikingskibshallen en stormfuld nat i april samme år. Senere deltog han i byggeriet af *Ottar*, *Kraka Fyr* og *Havhingsten fra Glendalough*. Herefter blev han ansat som bygningshåndværker i museets tekniske afdeling.

Ekstern repræsentation

Museets personale har gennem året repræsenteret museet i en række eksterne aktiviteter:

Skibsrekonstruktør Vibeke Bischoff

Medlem af styringskomitéen i *FARO Arm and Rhino Archaeological Users Group* (FRAUG)

Økonomichef Claus Christiansen

Bestyrelsesformand for Fonden Roskilde Vandrerhjem

Medlem af bestyrelsen i TopAttraktioner

Medlem af bestyrelsen for Attraktionernes Udviklingsfond

Medlem af bestyrelsen i Udviklingsforum, kulturerhvervsamarbejdet i Roskilde, Lejre, Ringsted

Medlem af bestyrelsen i Danske Turist Attraktioner (stjernemærkning)

Medlem af styregruppen for Skjoldungelandet

Medlem af Roskilde Havneforum

Museumsdirektør Tinna Damgård-Sørensen

Medlem af Skoletjenestens Direktørkreds

Medlem af RUCMUS styregruppe

Medlem af aftagerpanel, Institut for Kultur og Identitet, RUC

Medlem af styregruppen for Da Danmark blev til

Bestyrelsesmedlem Østdansk Turisme

Leder af marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker

Ekstern vejleder på Ph.d studie ved University of Connecticut

Medlem af Fagligt Forum

Medlem af MariNet, referencegruppe for den marinarkæologiske repræsentant i Arkæologisk Råd

Repræsenterer Danmark som medlem af arbejdsgruppen "Working Group on Underwater Cultural Heritage in the Baltic Sea States"

Koordinator i den af MariNet (tidligere MARE-gruppe) nedsatte "Vindmøllekoordinationsgruppe"

Medlem af EAC "Europae Archaeologiae Consilium"

Museumsinspektør Anton Englert

Medlem af programudvalget for *13th International Symposium of Boat and Ship Archaeology*, Amsterdam 2012

Medlem af Kontaktudvalget for Dansk Maritim Historie- og Samfundsforskning

Medlem af Wissenschaftlicher Beirat der Stiftung Oldenburger Wall e.V., Oldenburg in Holstein

Medlem af planlægningsgruppe til projektet *Sicherung und Präsentation der Bremer Kogge*, Deutsches Schiffahrtsmuseum, Bremerhaven

Museumsinspektør Lonnie Hansen

Innovationsrådet i forskningsprojektet Sans og Dans

Museumsinspektør Louise Kæmpe Henriksen

Vikingskibsmuseets repræsentant i Historisk Samfund for Roskilde Amt

Akademisk medarbejder Morten Johansen

Medlem af MariNet, referencegruppe for den marinarkæologiske repræsentant i Arkæologisk Råd

Teamleder for publikumsformidling Marie Krogh-Nielsen

Medlem af koordinationsudvalget Nationalparkprojekt Skjoldungelandet

Bådebygger Ture M. Møller

Skuemester ved de afsluttende svendepøver på den danske bådebyggeruddannelse, Erhvervsskolen Nordsjælland, Helsingør

Leder af sejladstjenesten Tom Nicolajsen

Medlem af styringskomitéen i *FARO Arm and Rhino Archaeological Users Group* (FRAUG)

Medlem af FormidlerForum for nationalparkprojektet Skjoldungelandet.

Museumsinspektør Mikkel H. Thomsen

De marine museers repræsentant i Arkæologisk Udvalg, Dansk Sportsdykker Forbund

Medlem af MariNet, referencegruppe for den marinarkæologiske repræsentant i Arkæologisk Råd

Museumsinspektør Athena Trakadas

Medlem af ledelsen i *The Montenegrin Maritime Archaeology Research Project* (MMARP), Bar, Montenegro og University of Southampton, Storbritannien, med ansvar for dykning

Leder af *The Morocco Maritime Survey, Marokko*

Medredaktør i *Journal of Maritime Archaeology*, Springer Journals, New York

Efteruddannelse

Brandslukningskursus

Leder af marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker
Museumsinspektør Mikkel H. Thomsen
Museumsinspektør Athena Trakadas
Akademisk medarbejder Morten Johansen

Brillanten – fremtidens udstillingsudvikling og realisering – ODM

Museumsinspektør Anne C. Sørensen
Museumsinspektør Louise Kæmpe Henriksen

Danish Advanced First Aid Course – Falck

Museumsinspektør Athena Trakadas

Dykkerkursus (Nitroxutbildning, IDSA2, Svenskt Yrkesdykarcertifikat H-30)- Färjenes Dykarskola, Göteborg, Sverige

Museumsinspektør Athena Trakadas
Museumsinspektør Mikkel H. Thomsen
Akademisk medarbejder Morten Johansen

Foto- og videoteknik

Fotograf Werner Karrasch

Maritimt brandslukningskursus

Leder af sejladstjenesten Tom Nicolajsen

Nitroxkursus

Leder af marinarkæologiske undersøgelser Jørgen Dencker

Ocean Business 2011, Southampton

Museumsinspektør Mikkel H. Thomsen

Office 2010

Museet har i forbindelse med opdatering til Office 2010 gennemført differentierede kurser for museets faste medarbejdere.

Strategisk webkommunikation – ODM

Teamleder for publikumsformidling Marie Krogh-Nielsen

Videoformidling på Nettet

Fotograf Werner Karrasch

Web-formidling

Fotograf Werner Karrasch

Kommunikations- og presseansvarlig Preben Rather Sørensen

BYGNINGSDRIFT

Vikingskibshallen

Vikingskibshallen er meget nedslidt, de tekniske anlæg er forældede og nogle er brudt ned. Først på årets brød halvdelen af klimaanlægget sammen, og der blev i den forbindelse opsat et midlertidigt lejeanlæg uden for hallen til erstatning for den nedbrudte del. Umiddelbart inden nedkølnings sæsonen var færdig, brød den resterende del af det gamle anlæg sammen. Kort før sæsonafslutning blev markedet undersøgt med henblik på at finde en mere permanent løsning som erstatning for det nedbrudte klimaanlæg. Der arbejdes videre på dette i 2012.

Ifølge G4S sikring er museets brandmeldeanlæg forældet, og G4S kan ikke garantere en reparation i tilfælde af nedbrud. Der igangsættes en opkonvertering af anlægget til en nyere model.

Ønsket om at skabe et fleksibelt rum i Vestrummet, der også kan anvendes som biograf, har affødt en ombygning, som foregår i flere faser. Ombygningen blev indledt sidst på året og fortsætter i 2012. Første fase bestod i at flytte filmen om *Havhingstens* forsøgsrejse. Det store lærred i Vestrummet blev forkortet ca. 75 cm og flyttet til nordvæggen i Østrummet. De to projektorer blev flyttet og monteret i Østrummets loft på nedhængende holdere.

Anden fase, der forventes at foregå i begyndelsen af 2012, består i at renovere Vestrummet med nyt gulvtæppe, maling af vægge, istandsættelse af døre og vinduer osv. En ny bagvæg bygges i rummets sydlige ende for at skaffe plads til opmagasinerings af stole og borde mv. i forbindelse med fremtidig brug af lokalet til møder og konferencer. Der monteres desuden en ny projektor og et nyt lærred til biografen, der får sin nye placering i Vestrummet. I den nordlige ende af rummet etableres et loungeområde med udsigt ud over fjorden.

I tredje fase nedlægges madpakkerummet og den gamle biograf i kælderen. Alt inventar fjernes og begge rum renoveres, så rummene fremover kan benyttes til særudstillinger. Den nye særudstilling 'Hjerteblod – 50 år med vikingernes skibe' skal stå færdig til åbning 1. maj 2012. Der afventes byggetilladelser til bygning af et nyt madpakkerum i en del af lageret bag værkstedet i kælderen og til lukning af hullet mellem Østrummet og selve skibshallen, hvor der indtil videre er ophængt et sort gardin.

Endelig er der blevet monteret skærme i informationskiltene ved Skuldelev skibene.

Restaurering, modernisering og udbygning af Vikingskibshallen

Forberedelsen af et projekt for restaurering, modernisering og udbygning af Vikingskibshallen har været i gang hele året. Før sommerferien kunne Teknologisk Instituts rapporter om bygnings tilstand og mulige restaureringsmetoder indsendes til Realdania sammen med en rapport om adgangsforholdene til museet. Begge rapporter var finansieret af fonden, og de var udgangspunkt for den fortsatte dialog om problemer og muligheder. Ved årets afslutning var der endnu ikke truffet beslutning om projektets videre forløb. Arbejdet fortsætter i 2012.

Museumshavnen

Strøm til molerne i havnen

Der har i gennem længere tid været et problem med svigtende strøm til den østlige mole. Om det skyldes vand i kablerne eller en knækket ledning i fremføringen under havnen har vi desværre ikke kunnet konstatere. Derfor er der i året blevet trukket ny installation fra Vikingskibshallen til den østlige mole.

Museumsøen

Aktivitetshusets store undervisningslokale fungerede i sommersæsonen som kombineret butik/café og udstilling.

Museumsøen udlånes stort set alle aftener på hverdage i juli og august til forskellige foreninger, der benytter dansegulvet til folkedans, squaredans, linedans og salsa-latinadans. Disse arrangementer er meget velbesøgte.

Først på året blev der bygget et tovværksted under et af de eksisterende halvtage på Tuset. Tovværkstedet er indrettet således, at museets rebslager kan bruge det som arbejdende værksted. Når rebslageren ikke er til stede, kan det stå åbent for publikum, der på den måde kan få en fornemmelse af rebslagerhåndværket.

Museet har forberedt en proces om ombygning af køkkenfaciliteterne og depotrum mv. i aktivitetscentret samt bygning af et smedeværksted ved bådeværftet. Museets arkitekt er igangsat med at udarbejde tegninger til ansøgning om byggetilladelse. Selve ombygningen og bygningen af smedeværkstedet vil først blive gennemført i 2012.

Snekken

Restaurant Snekken er stadig forpagtet bort til Lars Dietrichsen og Henrik Jansen.

Søsætning og optagning

Lørdag den 2. april mødtes museets mange frivillige bådelaugs-medlemmer for at søsætte museets skibe. Hele dagen gik med at søsætte bådene med håndkraft, lægge ballast i bådene, montere rig og rejse master. Den 29. oktober gik turen så den anden vej, da bådelaugene tog deres fartøjer på land igen.

Sejladser

Helge Ask holdte 20 års jubilæum med diverse sejladser med gæster og fødselsdagssejladser til Skuldelev. Sommertogtet gik til Helgenæs.

Der blev afholdt "Lær at sejle vikingskib"-kursus med *Kraka Fyr*, og lauget sejlede jævnligt ture på fjorden.

Ottar sejlede til Visby på Gotland, og sejladsen blev fulgt af mange tusinder på museets hjemmeside, hvor skibets log og dagbøger blev ajourført dagligt. Se under **Maritime håndværk, rekonstruktion og publikumsformidling – Eksperimentalarkæologi**.

Viktoria vandt, for "gud ved hvilken gang", 2. pladsen i den årlige Rumregatta i Flensborg. 2. præmien er tre liter rom, og 1. præmien er et stort skrummel af en vandrepokal.

Marcus Noer og *Viktoria* deltog i "Træf Fjordens Træbåde", der i 2011 fandt sted på museet.

Efter nogle år på land og en større reparation kom *Brudpigan* i vandet igen, til stor glæde for både laug og museum. Mange gamle laugsmedlemmer er igen begyndt at dukke op til ro turene.

Roar og *Rana* sejlede også på fjorden. *Roar* regner med at komme til Hedeby næste år, og *Rana* står over for en større reparation, inden den kan forlade Roskilde Fjord.

Frivillige fra bådelaugene gjorde en stor indsats i forbindelse med Vand- og Vindfestivalen, og var sammen med frivillige fra Venneforeningen og museets ansatte medvirkende til at gøre festivalen til et helstøbt arrangement med mange positive tilkendegivelser fra vores gæster og spørgsmål om, hvornår museet igen holder et sådan arrangement.

Organisation

Ved udgangen af 2011 var der 188 medlemmer af Vikingeskibsmuseets bådelaug.

Hvert bådelaug har sin egen organisation. Nogle har stiftet en forening, andre mødes på mere løs basis. Men fælles for alle medlemmer er, at de hører til under det fælles *Vikingeskibsmuseets bådelaug*, hvilket giver mulighed for at være i et bådelaug og få rabatter i museumsbutikken samt i udvalgte forretninger. Derudover giver det en tættere tilknytning til museet, på linje med museets Venneforening. Alle bådelaug har desuden en eller flere, af museets sejladsleder, godkendte skippere, samt en kontaktperson til museet.

Hvert forår og efterår afholdes fællesmøder for alle medlemmer. Her vælges én repræsentant for hvert bådelaug, sejladslederen og en person yderligere fra museet til BSU (Bådelaugenes samarbejdsudvalg). Udvalget mødes ca. kvartårligt og har til formål at koordinere forskellige aktiviteter. Der vælges også tre repræsentanter til BSIU (Bådelaugenes sikkerhedsudvalg), og herudover findes sejladslederen og Bådeværftets sikkerhedsgruppe i udvalget. Formålet med udvalget er at skabe sikkerhed omkring bådelaugenes sejlads og bådklargøring.

I år blev et nyt udvalg stiftet BUU (Bådelaugenes Uddannelsesudvalg). Udvalget består pt. af 5 bådelaugsmedlemmer og en repræsentant fra museet. Formålet med udvalget er at tilrettelægge kurser og arrangementer for laugene inden for alle relevante områder.

Medlemskabet af Vikingeskibsmuseets bådelaug kostede i 2011:

• Laugsmedlem:	700 kr.
• Støttemedlem:	350 kr.
• Studerende & unge under 25 år:	350 kr.
• Børn og unge under 18 år:	gratis

Foreningen Vikingeskibsmuseets Venner blev stiftet den 26. november 1990 af en kreds af historisk interesserede med det formål at støtte Vikingeskibsmuseets arbejde og udvikling.

Medlemskabet dækker:

- Fri adgang til foredrag og andre aktiviteter arrangeret af foreningen
- Fri adgang for to personer til Vikingeskibsmuseet i kalenderåret
- Mulighed for at købe museets egne publikationer og varer fra museumsbutikken med en fordelagtig rabat
- Årskontingentet for et almindeligt medlemskab er kr. 250. Bådelaugsmødlemmer betaler kr. 125

2011 var et godt år for foreningen med velbesøgte arrangementer, og foreningen går ud af året med 363 medlemmer.

Foreningen støttede i 2011 museets Havhingsteprojekt med et beløb på 40.000 kr.

Foreningens medlemmer bidrog med frivillig arbejdskraft til "Vand og Vind Festival" den 20.-21. august.

Foreningen afholdt i 2011 seks aftenforedrag:

- Torsdag 17. februar, Jelling – nye resultater, nye tolkningsmuligheder ved museumsinspektør Anne Pedersen, Nationalmuseet
- Torsdag 24. marts, Fribrødre Å, Falster ved arkæolog Lutz Klassen, Moesgaard Museum
- Torsdag 28. april, Generalforsamling med orientering af Tinna Damgård-Sørensen.
- Torsdag 15. september, Den sejlene kulturarv ved Ole Mortensøn, fhv. museumsinspektør, Strynø
- Torsdag 13. oktober, Vikingeskibet Skuldelev 6 – en nyfortolkning af skrog og rig ved Søren Nielsen, Chef for Maritime håndværk og rekonstruktion, Vikingeskibsmuseet
- Torsdag 10. november, Årets arkæologiske arbejde ved Jørgen Dencker, teamleder for marinarkæologiske undersøgelser, Vikingeskibsmuseet

Den 14. oktober afgik foreningens mangeårige sekretær og grundlægger af Vikingeskibsmuseet Ole Crumlin-Pedersen ved døden efter længere tids sygdom.

Administration og medlemservice Else Snitker.

Bestyrelse for Vikingeskibsmuseets Venner, ultimo 2011

Formand Leo Bjørnskov (foreningens repræsentant i museets bestyrelse)

Gurli Martinussen (foreningens repræsentant i museets bestyrelse)

Niels Bentsen

Erling Bondesen

Gert Hovald

Troels Nielsen

Aase Hansen

Årsberetning 2011

© Vikingeskibsmuseet i Roskilde, 2012

Redaktion: Tinna Damgård-Sørensen, Claus Christiansen og Anne Christina Sørensen

Fotos: Werner Karrasch

Billedredaktion: Rikke Tørnsø Johansen

Layout: Athena Trakadas

Vikingeskibsmuseet i Roskilde

Vindeboder 12

DK-4000 Roskilde

Tlf: 46 300 200

Fax: 46 300 201

e-mail: museum@vikingeskibsmuseet.dk

www.vikingeskibsmuseet.dk

